

Akademisk suksess hos unge som har vært under
offentlig omsorg: en scoping review

Merethe Grenasberg

Masteroppgave
Master i Barnevern

UNIVERSITETET I BERGEN

Vår 2020

Det psykologiske fakultet, HEMIL – senteret

Forfatter: Merethe Grenasberg

Veiledere: Anette Christine Iversen, Gaby Margarita Ortiz-Barreda & Ragnhild Bjørknes

<https://bora.uib.no/>

Forord

Da går dette spennende prosjektet mot slutten. Det har vært en interessant, lærerik og til tider krevende prosess. Heldigvis har jeg hatt god støtte og hjelp underveis.

Jeg vil først og fremst takke veilederne mine. En stor takk til Anette Iversen og Ragnhild Bjørknes for tro på meg og prosjektet, og for gode og konstruktive tilbakemeldinger underveis. En stor takk går også til Gaby Ortiz-Barreda som har fulgt meg hele veien. Takk for god hjelp med alle metodiske aspekter, og for oppmuntrende ord og holdning til både meg og prosjektet.

Jeg vil videre takke min kjære samboer, Ørjan Myrvold, for din tålmodighet og støtte gjennom disse to årene. Jeg må også rette en stor takk til min mor og mine søsken som alltid heier på meg og som har vært en uvurderlig støtte det siste året. Takk også til venner for gode råd og støtte i løpet av dette prosjektet.

Bergen, mai 2020

Merethe Grenasberg

Abstrakt

Skole og utdanning skaper fundamentet i livet og er avgjørende for de unges fremtidsutsikter. Det er imidlertid svært få unge med erfaring fra offentlig omsorg som tar fagbrev eller oppnår en universitetsgrad. Målsettingen med dette prosjektet er derfor å sammenfatte og oppsummere eksisterende empirisk forskning på temaet, ved å identifisere faktorer som kan bidra til utdanning utover grunnskole hos denne gruppen. Problemstillingen er: «*Hvilke faktorer bidrar til akademisk suksess hos unge som har vært under offentlig omsorg?*».

Til dette formålet ble det gjennomført en scoping review bestående av 19 vitenskapelige artikler om emnet akademisk suksess og unge med erfaring fra offentlig omsorg, publisert i perioden 1945-2019, i Europa, USA og Australia. Disse ble analysert i henhold til metodisk rammeverk for scoping reviews. Funn fra studien viser at faktorer som bidrar til akademisk suksess består av personlige styrker hos individet, som å ta kontroll over eget miljø, motivasjon, mestringstro, utholdenhet og tilpasningsdyktighet, samt beskyttende miljøfaktorer som det å ha en voksen å stole på, tilgjengelige ressurser, en trygg havn og stabilitet i hverdagen. Sentrale implikasjoner av studien peker på behovet for et økt fokus på denne utsatte gruppen i skolen, viktigheten av et ressursperspektiv på individet, intervensjoner og tverrfaglig samarbeid.

Nøkkelord: akademisk suksess, høyere utdanning, offentlig omsorg, barnevernstjenesten, resiliens.

Abstract

School and education build the foundation in life and is crucial for young people's future outlook. However, very few young people with care experience receive a diploma or a university degree. The aim of this project is therefore to summarize and report existing empirical research on the topic, by identifying factors that can contribute to education beyond junior high school for this group. The research question is: «*Which factors contribute to the academic success of young people who have been under public care*»?

For this purpose, a scoping review including 19 scientific articles about the subject academic success and public care was conducted, published between 1945-2019 in Europe, USA and Australia. These articles were analyzed according to the methodologic framework for scoping reviews. Findings from the study show that factors contributing to academic success involves individual personal strengths, like taking control over one's environment, motivation, self-efficacy, tenacity and adaptability, as well as protective environmental factors like having an adult person to trust, available resources, a safe haven and stability in everyday life.

Implications of the study points to the need for a focus on this vulnerable group in school, the importance of a strengths perspective on the individual, interventions and interdisciplinary collaboration.

Keywords: academic success, higher education, care experienced, child welfare service, resilience.

Innholdsliste

1. Innledning	1
1.1 Masteroppgavens forskningsspørsmål og målsetting.....	2
1.2 Oppbygning av masteroppgave	2
2. Barn som lever under offentlig omsorg	3
2.1 Offentlig omsorg	3
2.2 Omsorgstiltak	4
2.3 Akademisk suksess (achievement).....	5
3. Skolegang & helse.....	5
3.1 utfordringer knyttet til skolegang	6
3.2 Helse blant unge som har levd under omsorgssvikt.....	7
4. Resiliens som teoretisk rammeverk	8
4.1 Resiliens	9
4.2 Akademisk resiliens	10
4.3 Personlige styrker og beskyttende miljøfaktorer.....	11
5. Metode	11
5.1 Vitenskapelig tilnærming	12
5.2 Scoping review som metode.....	12
5.3 Forskningsetikk	14
5.4 Utvalg og datainnsamling.....	14
5.5 Analyse.....	16
5.6 Troverdighet i kvalitativ forskning.....	17
5.7 Studiens begrensninger.....	18
6. Oppsummering	19

Vedlegg 1: Artikkel	29
Vedlegg 2: Forfatterveiledning Tidsskriftet Norges Barnevern	62

1. Innledning

Oppfattelsen om at utdanning er en solid vei til et trygt og økonomisk stabilt liv er godt etablert i dagens samfunn – å ta utdanning er nærmest normen, dog ikke for alle samfunnsgrupper. Det er dokumentert at unge som er under offentlig omsorg er en sårbar gruppe i skolen (Jackson & Cameron, 2014). Når barn og unge kommer inn under offentlig omsorg har de vært utsatt for risiko på ulike måter. Type belastninger, varighet og alvorlighetsgrad vil sammen med beskyttende forhold avgjøre hvilken påvirkning det har på den enkelte, og i hvor stor grad dette påvirker den unges utfall i livet (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen, & Hvinden, 2014). Funn fra internasjonale studier viser til flere negative utfall for unge som har vært under offentlig omsorg sammenlignet med andre jevnaldrende, som inkluderer hjemløshet (Min Park, Metraux, & Culhane, 2005), psykiske plager og lidelser, atferdsproblemer, rusmisbruk og kriminalitet (Berlin, Vinnerljung, & Hjern, 2011; Putnam, 2006; Widom, 2014). Litteratur peker også på at barn og unge som er ulykkelig eller isolert i skolesamfunnet har liten sannsynlighet for å ha god progresjon i læring eller sosial utvikling (Jackson & Höjer, 2013).

Det hevdes at skole og utdanning er avgjørende for hvordan barn klarer seg videre i livet, og skolegang har vist å ha positive og stabiliserende effekter på barn og unge i omsorgstiltak forutsatt at det tilrettelegges for mestring (Daly & Gilligan, 2005). I en studie fremkom det blant annet at å droppe ut av videregående skole reduserte fosterungdoms sannsynlighet for å senere oppnå vitnemål fra videregående, starte på universitetet eller å komme seg i betalt arbeid (Barnow et al., 2015). Ifølge Sim, Emerson, O'Brien, Pecora, og Silva (2008) er utdanningsmessig oppnåelser en sterk prediksjon for fremtidig suksess i livet. Videre har forskning demonstrert at positive erfaringer med utdanning assosieres med vellykket utvikling i tenårene og selvstendighet i voksen alder (Day & Newburger, 2002). Ved å ta et fagbrev og/eller å oppnå en universitetsgrad øker sannsynligheten betraktelig for å komme i arbeid, og gir muligheten til å kunne skape et stabilt liv i fremtiden. For mange unge med erfaring fra offentlig omsorg kan dessuten lengre utdanningsløp bidra til forutsigbarhet, struktur og mening i hverdagen – faktorer som kan bli fremhevet som essensielle for denne gruppen. For å få en bedre forståelse for hva som bidrar til at noen unge med erfaring fra offentlig omsorg opplever suksess i utdanningsløpet, kan det være nyttig med en oversikt over eksisterende forskning og funn som omhandler dette temaet (Arksey & O'Malley, 2005).

1.1 Masteroppgavens forskningsspørsmål og målsetting

Formålet med dette prosjektet er først og fremst å få mer kunnskap om unge med erfaring fra offentlig omsorg og høyere utdanning. Det eksisterer noe forskning på dette området; der det ser ut til at det er gjennomført flest amerikanske studier. Til tross for lignende statistikk og funn internasjonalt om temaet kan det sies å være begrenset med skandinavisk forskning som går utover grunnskolenivå. Å trekke konklusjoner og ta beslutninger basert på funn fra enkeltstudier kan være vanskelig, og overføringsverdien kan være uklar. Dog noe mer tidkrevende, kan en forskningsoppsummering bidra til å gi oversikt på det aktuelle fagområde samtidig som forskning og kunnskap gjøres mer tilgjengelig for ulike målgrupper. Formålet med denne masteroppgaven blir dermed å sammenfatte eksisterende forskning og rapportere funn fra ulike studier som har et suksessfokus knyttet til unge med erfaring fra offentlig omsorg og høyere utdanning. Forskningsspørsmålet som masteroppgaven vil ta for seg er: «Hvilke faktorer bidrar til akademisk suksess hos unge som har vært under offentlig omsorg?»

1.2 Oppbygning av masteroppgave

Jeg valgte å skrive masteroppgaven som artikkel, slik retningslinjene for masteroppgave i barnevern ved Universitetet i Bergen legger til rette for. Artikkelen (vedlegg 1) er skrevet tiltenkt tidsskriftet «Norges Barnevern», med tanke på senere publikasjon. Artikkelen inneholder 6824 ord foruten tabeller og litteraturliste, og er utarbeidet i tråd med retningslinjene for publisering ved det aktuelle tidsskriftet (vedlegg 2). Ifølge UiBs retningslinjer for levering av masteroppgave i artikkelformat skal artikkelen leveres sammen med en kappetekst på maks 20 sider ekskludert litteraturliste.

I mitt masterprosjekt består kappeteksten av seks kapitler. Den starter med en introduksjon etterfulgt av en redegjørelse for offentlig omsorg og sammenhengen med omsorgssvikt. Videre vil det gis en kort beskrivelse av omsorgstiltak og definering av begrepet «akademisk suksess». Deretter vil jeg løfte frem forskning knyttet til skolegang og helse for unge som lever eller har levd under omsorgssvikt, og forholdet mellom disse. I kapittel 4 vil jeg presentere resiliens som teoretisk rammeverk for denne studien og forsøke å illustrere hvorfor dette er relevant for mitt forskningsspørsmål. Videre vil jeg greie ut om de metodiske aspektene av forskningsarbeidet som ikke presenteres i artikkelen, deriblant vitenskapsteoretisk tilnærming og forskningsetikk, og diskutere troverdigheten i denne studien, herunder kredibilitet, overførbarhet, pålitelighet og bekreftbarhet. Avslutningsvis

presenteres en kort oppsummering av kappeteksten. Artikkelen samt forfatterveiledning for tidsskriftet Norges Barnevern følger som vedlegg til kappeteksten.

2. Barn som lever under offentlig omsorg

2.1 Offentlig omsorg

Unge som har vært under offentlig omsorg er barn som av ulike grunner ikke har kunnet bo hos den biologiske familien sin i korte eller lengre perioder, og dermed har det offentlige overtatt omsorgen. Det kan være mange ulike årsaker til at det offentlige overtar omsorgen for et barn, deriblant alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse hos foreldre eller barnet, foreldres død eller foreldres/familiens dysfunksjon (f.eks. overgrep, krenkelser, emosjonelt misbruk, avhengighet, manglende grensesetting og manglende empati) (Bazalgette, Rahilly, & Trevelyan, 2015; Pecora et al., 2006; Thoburn, 2010).

Forskning viser at innen unge blir plassert i for eksempel fosterhjem eller gruppehjem er det høyst sannsynlig at de har opplevd særdeles vanskelige situasjoner, hendelser og/eller omstendigheter i livet, som overgrep og/eller vanskjøtsel, tap av relasjoner til viktige voksne, og opplevd emosjonell, psykisk og fysisk traume (Kortenkamp & Ehrle, 2002; Lehmann, Havik, Havik, & Heiervang, 2013; Pecora et al., 2005). I Norge og i andre vestlige samfunn viser litteraturen også at omsorgssvikt er hovedårsaken til at det offentlige overtar omsorgen (NOU 2012:5, 2012; Thoburn, 2010). Med tanke på den høye forekomsten av opplevd omsorgssvikt hos unge som har vært under offentlig omsorg, inkludert datamaterialet for denne studien, vil det være hensiktsmessig å gi en avklaring av begrepet «omsorgssvikt».

Ifølge Munro (2008) vil definering av begrepet omsorgssvikt (maltreatment) være avhengig av hvilke syn som ligger til grunn for barneoppdragelsen og hva som anses som akseptabel eller uakseptabel behandling av barn, og derav hvilke verdier mennesker har. Hva som karakteriseres som omsorgssvikt vil derfor variere med tiden og mellom kulturer. Flere ulike definisjoner eksisterer, men jeg vil imidlertid forholde meg til FNs konvensjon om barns rettigheter: «(...) å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnytting, herunder seksuelt misbruk, mens en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuell annen person har omsorgen for barnet.» (Barnekonvensjonen, 2003, s. 16). I litteraturen differensieres det ofte mellom fire former for omsorgssvikt: (1) vanskjøtsel, (2) fysiske overgrep, (3) psykiske

overgrep og (4) seksuelle overgrep (Killén, 2008; Munro, 2008; Widom, 2014). Jeg vil kort avklare hva som inngår i disse begrepene.

(1) Når barn utsettes for vanskjøtsel (neglect) blir ikke deres grunnleggende fysiske, psykiske, og emosjonelle behov møtt (Gilbert et al., 2009). Materiell, ernæringsmessig, medisinsk og sosial vanskjøtsel er mest kjent (Gilbert et al., 2009; Munro, 2008), men den kan også innebære tildekking ved hjelp av overdreven tilfredsstillelse av disse behovene (Killén, 2008). (2) Fysiske overgrep omfatter at barnet (potensielt) skades ved intensjonell bruk av fysisk makt (Gilbert et al., 2009), eller ved manglende tilsyn (Killén, 2008). (3) Psykiske overgrep kan være vanskeligst å definere, men kan sies å bestå av: «en kronisk holdning eller handling hos foreldre eller annen omsorgsgiver, som er ødeleggende for, eller forhindrer utviklingen av, et positivt selvbylde hos barnet» (Killén, 2008, s. 450). (4) Seksuelle overgrep består av å forsøke, tvinge eller lokke barnet til å ta del i seksuelle aktiviteter, hvorvidt barnet er klar over hva som foregår eller ikke (Munro, 2008). Aktivitetene kan involvere ingen seksuell kontakt eller fysisk seksuell kontakt med omsorgsgiver (Gilbert et al., 2009). Begrepet «omsorgssvikt» vil brukes som et overordnet begrep for disse fire formene for omsorgssvikt i kappeteksten, og vil tilsvare begrepet «maltreatment» som ofte anvendes i internasjonalt litteratur (Gilbert et al., 2009).

2.2 Omsorgstiltak

Denne studien inkluderer forskning om unge voksne som tidligere har vært under offentlig omsorg i oppveksten, det vil si omsorgstiltak; i fosterhjem, i slektshjem, i gruppehjem og/eller blitt adoptert i landene Norge, England, Wales, Irland, USA og Australia. Hvordan barnevern og barnevernstjenester er organisert varierer i de ulike landene, og avhenger blant annet av landets lovgivning og policyer (Kojan & Lonne, 2012). Følgelig vil også plasseringshistorikk inkludert type plasseringer og antall flyttinger i løpet av omsorgstiltaket være preget av dette. I 2018 var det 15 140 barn og unge med omsorgstiltak i Norge (Statistisk Sentralbyrå, 2019), 73 000 i England (The Office for Standards in Education, Children's Services and Skills, 2018, juli), 6 405 i Wales (Stats Wales, 2019), 6 029 i Irland (Tusla - Child and Family Agency, 2018), 437 283 i USA (U.S Department of Health and Human Services, 2019) og 47 915 i Australia (Australian Institute of Health and Welfare, 2018).

I et internasjonalt perspektiv har Thoburn (2010) sammenlignet utfall for unge som har vært under offentlig omsorg, og argumenterer for hvordan ulike holdninger til familien og type

plassering i barnevernstjenesten påvirker utfallet for de unge. Barn som får omsorgstiltak i ung alder og som er lengre i den offentlige omsorgen har oftest en mer stabil erfaring og bedre utfall sammenlignet med å få omsorgstiltak ved eldre alder. En høyere andel barn som får omsorgstiltak senere i barndommen, slik som i nordiske land, vil kunne ha dårlige utfall fordi barnets problemer kan ha blitt mer forankret; samtidig vil mindre tid under offentlig omsorg innebære bedre plasseringsstabilitet (Thoburn, 2010).

2.3 Akademisk suksess (achievement)

Fokuset i denne studien er akademisk suksess hos unge med erfaring fra offentlig omsorg. Det er derfor relevant å avklare hva som legges i begrepet «akademisk suksess». I artikkelen «Defining and Measuring Success» utforsker York, Gibson, og Rankin (2015) bruken av begrepene akademisk «success» og «-achievement», og viser til at det er manglende konsensus blant forskere for bruk- og definisjonen av begrepene. Forfatterne problematiserer også anvendelse av disse begrepene i tilknytning til gradopptjening som kriterium alene. For unge med erfaring fra offentlig omsorg er imidlertid gradopptjening ofte ansett som en større utfordring å oppnå sammenlignet med andre grupper i samfunnet.

Flere forfattere definerer akademisk suksess som gradopptjening i høyere utdanning, påbegynt eller fullført «vocational/technical program» eller ved å ha minst «junior-standing» på et 4 års universitet (Batsche et al., 2014; Hass, Allen, & Amoah, 2014; Merdinger, Hines, Osterling, & Wyatt, 2005). I tråd med en slik forståelse viser akademisk suksess her til unge med erfaring fra offentlig omsorg som holder på med eller har fullført en høyere utdanning. Med betegnelsen høyere utdanning menes da utdanning utover ungdomsskole, det vil si pågående eller fullført utdanning ved videregående-/fagskole som krever vitnemål fra ungdomsskolen, 2 års lokal høyskole eller 4-6 års universitet/høyskole.

3. Skolegang & helse

FNs konvensjon om barns rettigheter som er ratifisert av alle land i verden med unntak av USA, setter prinsipper og standarder for hvordan barn skal behandles og tas vare på. Artikkel 28 om barnets rett til utdanning peker på at partene skal: «b) oppmuntre utviklingen av forskjellige former for videregående opplæring, herunder allmennfaglig og yrkesfaglig opplæring, *gjøre dem tilgjengelige og oppnåelige for ethvert barn, og treffe egnede tiltak som f.eks. innføring av gratis undervisning og tilbud om økonomisk støtte ved behov*»

(Barnekonvensjonen, 2003, s. 22). Videre står det at partene skal: «e) treffe tiltak for å oppmuntre til regelmessig skolegang og for å redusere antallet av dem som ikke fullfører skolegangen» (Barnekonvensjonen, 2003, s. 22). For å få en bedre forståelse for hvordan omsorgssvikt og barns fremtidsutsikter kan henge sammen vil jeg kort presentere noe forskning knyttet til skolegang og helse.

3.1 utfordringer knyttet til skolegang

Å vokse opp under omsorgssvikt har alvorlige konsekvenser og påvirker barnets sosiale, emosjonelle og fysiske utvikling (Putnam, 2006). Ifølge Putnam (2006) starter de sosiale og utdanningsmessige konsekvensene av omsorgssvikt tidlig i barndommen og varer ofte hele livet. Det er godt dokumentert at unge med erfaring fra offentlig omsorg har problemer med å fullføre skolegangen ved alle nivåer i utdanningsløpet (Courtney, Terao, & Bost, 2004; Day, Dworsky, Fogarty, & Damashek, 2011; Forsman & Vinnerljung, 2012; Valset, 2014). Funn fra en omfattende studie gjennomført ved «Michigan State University» viste at det er større sannsynlighet for at unge som har bodd i fosterhjem dropper ut av fire-års universitet sammenlignet med andre lavinntekts førstegenerasjonsstudenter som ikke har bodd i fosterhjem (Day et al., 2011).

Davis (2006) har undersøkt faktorer som hindrer fosterungdom i å utvikle et sterkt akademisk grunnlag som er nødvendig for å lykkes med høyere utdanning. Funn fra denne rapporten viser at barrierene blant annet kan knyttes til utfordringer i grunnskolen, skolebytter, forstyrrende atferd i klasserommet og læringsforsinkelser. Blindheim (2012) peker også på at omsorgssvikt i tidlig alder kan føre til høy indre uro og konsentrasjonsvansker. Slike funn viser hvordan både indre og ytre faktorer kan påvirke barnets skolegang, og hindringene kan være komplekse.

Jackson og Cameron (2012) har skrevet en artikkel basert på empiri fra prosjektet «Young People in Public Care: Pathways to Education in Europe» (YiPPEE). Et forskningsprosjekt som strakk seg over tre år som søkte å finne ut hva som kunne oppmuntre unge med erfaring fra offentlig omsorg til å fortsette skolegangen utover grunnskolen. Landene som deltok i studien var England, Danmark, Sverige, Spania og Ungarn. Til tross for store forskjeller i barnevernstjenester og utdannelsessystem mellom de fem landene, fant Jackson og Cameron (2012) at unges erfaringer med overgangen fra offentlig omsorg til voksenlivet var bemerkelsesverdig lik. Noen sentrale utfordringer var at sosialarbeidere og omsorgsgivere

hadde lave forventninger og manglende interesse for de unges utdannelse samt at det var begrenset finansiell og personlig støtte. Flere andre forskere (Tideman, Vinnerljung, Hintze, & Isaksson, 2011; Wolanin, 2005) bekrefter også at det ikke er uvanlig at omsorgsgivere, sosialarbeidere og lærere har pessimistiske forventninger til barnas skoleprestasjoner – forventningene stemmer ikke overens med barnas faktiske kognitive kapasitet.

I søken etter å øke sannsynligheten for at unge som trer ut av offentlig omsorg vil lykkes, har mange land utviklet ulike intervensjoner og støtteprogrammer. Disse har som mål å hjelpe tidligere fosterbarn og andre unge som har vært plassert utenfor hjemmet; i skolen, i overgangen til voksenlivet og på utdanningsinstitusjoner (Se f.eks.: Dworsky & Perez, 2010; Forsman & Vinnerljung, 2012; Geiger, Cheung, Hanrahan, Lietz, & Carpenter, 2017; Kirk & Day, 2011; Mendis, Lehmann, & Gardner, 2018; Sensiper & Barragan, 2017). Hva disse innebærer varierer mellom land og innad i stater/fylker, men et eksempel på slik hjelp kan være personlig veiledning/lærehjelp, rådgivning og finansiell støtte. I en scoping review av Forsman og Vinnerljung (2012) om intervensjoner på grunnskolenivå konkluderer forfatterne med at de fleste fokuserte intervensjoner ser ut til å forbedre svake akademiske prestasjoner, men så langt har veiledningsprosjekter best empirisk støtte. Det er mange faktorer som påvirker hvordan en elev eller student presterer akademisk, deriblant individets helse.

3.2 Helse blant unge som har levd under omsorgssvikt

Å ha blitt utsatt for omsorgssvikt vil ha mange ulike konsekvenser for individet det gjelder. Forskning viser deriblant at omsorgssvikt har en negativ innvirkning på barn og unges psykiske og fysiske helse (Blindheim, 2012; Trickett, Noll, & Putnam, 2011). En studie av Lehmann et al. (2013) undersøkte psykiske lidelser hos fosterbarn i alderen 6 til 12 år i Norge, og fant at 50.9% møtte kriteriene for en eller flere DSM-IV lidelser (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders). Tre hovedkategorier som oppstod var: emosjonelle lidelser, ADHD og atferdslidelser. Utsettelse for vold, alvorlig vanskjøtsel og antall tidligere plasseringer økte risikoen for psykiske lidelser. Funnene indikerte at fosterbarn i Norge har høy forekomst av psykiske lidelser sammenlignet med den generelle barnebefolkningen og andre samfunn.

I en 23 år lang studie om kvinner som har blitt seksuelt misbrukt som barn fremkommer det at kvinnene hadde større grad av risikofylt seksuell atferd og større andel av tenåringsgraviditeter (Trickett et al., 2011). Det var også en negativ virkning på atferd og

prestasjoner i skolen. Videre viste funnene blant annet fire ganger så stor risiko for å utvikle selvskading og selvmordsatferd sammenlignet med de som ikke hadde vært seksuelt misbrukt. Forskerne fant også økt risiko for overvekt og gynekologiske vansker, svakere immunsystem samt større risiko for å utøve vold mot egne barn, neglisjering og seksuelt misbruk (Trickett et al., 2011). I en annen studie om ettervirkninger av ulike former for omsorgssvikt som fysisk mishandling, seksuelt misbruk og emosjonell trakassering, fant forskerne tydelig sammenheng med nivå av depresjon, angst, sinne og dissosiasjon, og utslagene ble verre ved kombinasjon av flere former for omsorgssvikt (Teicher, Samson, Polcari, & McGreenery, 2006). Studien viser også at emosjonell trakassering kan ha like alvorlige konsekvenser som fysisk mishandling og seksuelt misbruk.

Videre hevdes det at unge med erfaring fra offentlig omsorg er blant de i samfunnet som er i høyest risiko for å oppleve sosial ekskludering i voksen alder (Jackson & Cameron, 2012). Kontakt med og tiltak gjennom barnevernstjenesten er tilsynelatende knyttet til stigma i samfunnet. Stigmatisering fører ofte til usynliggjøring eller marginalisering av grupper eller enkeltindivider. Forskning viser at unge med barnevernserfaring er i høy risiko for marginalisering på mange viktige livsområder, og har høyere andel med både uføretrygd og dødelighet sammenlignet med den øvrige befolkningen (Backe-Hansen et al., 2014). Flere andre studier bekrefter også de unges kjennskap til og opplevelse av stigmatisering, i skolen og i samfunnet ellers i forbindelse med det å være tilknyttet barnevernstjenesten (Se f.eks.: Batsche et al., 2014; Brady & Gilligan, 2019; Hines, Merdinger, & Wyatt, 2005).

4. Resiliens som teoretisk rammeverk

Denne studien forsøker å identifisere hva som kan bidra til akademisk suksess til tross for signifikant motgang blant unge som har levd under offentlig omsorg. Teorien om resiliens har blitt anvendt av flere forfattere for å få en bedre forståelse for akademisk suksess blant tidligere fosterbarn (Hass et al., 2014; Hines et al., 2005; Neal, 2017; Watt, Faulkner, Bustillos, & Madden, 2019). Resiliensforskning kan sies å handle om å anvende ressurser (Ungar, 2015), å bruke resiliens som rammeverk i forskning viser derfor til å anvende et ressursperspektiv i forskningsarbeidet. Et slikt ressursperspektiv kan gi muligheten til å forstå hvordan unge som er utsatt for betydelige risikofaktorer likevel har en sunn utvikling, og klarer seg godt i livet (Fergus & Zimmerman, 2005).

Resiliensteori er spesielt relevant i denne scoping reviewen på grunn av de høye nivåene av risikofaktorer som unge med erfaring fra offentlig omsorg er utsatt for, og på grunn av deltakernes akademiske suksess i høyere utdanning, som ifølge internasjonal forskningslitteratur utgjør en minoritet for denne gruppen (Se f.eks.: Brady & Gilligan, 2019; Day et al., 2011; Luke & O'Higgins, 2018; Okpych, 2012). Videre kan forskning om dette temaet bidra til å skape ideer og muligens føre til utvikling av gode, effektive og forebyggende/passende tiltak for unge som er under offentlig omsorg, og ved overgangen til voksenlivet.

4.1 Resiliens

En viktig utvikling i resiliensforskningen er skifte fra en individualistisk orientering til en systematisk prosessorientering; fra barns personlighetstrekk og egenskaper som dets fokus, til forståelsen av andre underliggende prosesser i utviklingen – det sosiale og fysiske miljøet rundt barnet (Rutter, 1987, 2012; Ungar, 2012). Resiliens blir definert på mange ulike måter, men de fleste fokuserer på både signifikant motgang og positiv tilpasning (Luthar, Cicchetti, & Becker, 2000). Spesifikt for denne studien kan akademisk suksess være et mål for positiv tilpasning (Se punkt 4.2). Andre mål for positiv tilpasning kan for eksempel inkludere god helse, sosial kompetanse, problemløsningsevne og å være i arbeid. I mye av den nyere litteraturen er resiliens bygget på en sosial-økologisk forståelse, et holistisk perspektiv som baseres på at mennesker eksisterer i systemer, der komponenter som det intrapersonlige, det interpersonlige, det institusjonelle, samt samfunnet og offentlige policyer er inkludert (Lipsitt & Demick, 2012). En definisjon tilknyttet dette systemperspektivet kan være (Ungar, 2008, s. 225):

«In the context of exposure to significant adversity, resilience is both the capacity of individuals to navigate their way to the psychological, social, cultural, and physical resources that sustain their well-being, and their capacity individually and collectively to negotiate for these resources to be provided in culturally meaningful ways.»

Gjennom navigasjon og forhandling deltar individer i «resiliensgivende» prosesser når de tar nytte av mulighetene de har, og gjør det bedre når de påvirker hva de mulighetene er og hvordan de skapes. Individets evne til å ta i bruk ressurser vil derfor være sentralt, men det er likevel omsorgstakeres og familiens, samfunnets og statens oppgave å gjøre disse ressursene tilgjengelig på kulturelt betydningsfulle måter (Ungar, 2015). Dette betyr at resiliens er

kontekstavhengig, og konteksten til unge under offentlig omsorg kan variere i stor grad.

Med bakgrunn i hvordan resiliens vil være avhengig av miljøet man opptrer i, kan det være vanskelig å både måle resiliens, generalisere funn og implementere ulike resiliensprogrammer på tvers av kulturer. Det betyr imidlertid ikke at man skal se vekk fra slike resiliensprosesser, tvert imot; mange forfattere foreslår å vektlegge resiliensbygging (Bryderup & Trentel, 2013; Mendis et al., 2018; Novotny, 2011; Vandervort, Henry, & Sloane, 2012). I flere kvalitative studier med fosterbarn har resiliens blitt identifisert som en sentral styrke i deres liv (Se f.eks.: Hass et al., 2014; Hines et al., 2005; Mendis et al., 2018). Gilligan (2007) viser til studier som peker på at skoletrivsel kan føre til resiliens, og at unge med erfaring fra offentlig omsorg gjør det bedre enn forventet hvis de trives på skolen. Videre har fokus på resiliens, identitetsutvikling og autonomi også blitt assosiert med positive utfall hos studenter (Hass et al., 2014; Watt, Norton, & Jones, 2013).

4.2 Akademisk resiliens

Resiliensforskningen har vokst kraftig det siste tiåret (Jowkar, Kojuri, Kohoulat, & Hayat, 2014). I den senere tiden har teorier om resiliens blitt inndelt i spesifikke domener, en av disse er akademisk resiliens (Jowkar et al., 2014; Novotny, 2011). Akademisk resiliens defineres som økt sannsynlighet for suksess i skolen til tross for signifikant motgang i livet som er forårsaket av miljømessige forhold (Wang, Haertel, & Walberg, 1994). Skoleprestasjoner (akademisk suksess) kan derfor fungere som beskyttende faktorer i livet til unge som er utsatt for betydelige risikofaktorer etter å ha levd under dårlige oppvekstvilkår. Slik suksess i skolen innebærer ifølge Masten, Burt, og Coatsworth (2006) at studentenes prestasjoner bør være i samsvar med forventet utvikling og samtidig være sammenlignbar med eller bedre enn majoriteten.

Akademisk resiliens kan derfor sies å være sterkt knyttet til betegnelsen «akademisk suksess» som ofte brukes om et fullført og vellykket utdannelsesløp for unge som er eller har vært under offentlig omsorg. Utvalget i de inkluderte artiklene i dette prosjektet kan derfor sies å falle inn under denne betegnelsen. Når resiliensperspektivet blir anvendt i denne studien som teoretisk rammeverk kan det være hensiktsmessig å benytte en vid kategorisering i arbeid med analysen av datamaterialet.

4.3 Personlige styrker og beskyttende miljøfaktorer

En sosial-økologisk forståelse for resiliens vil være gjeldende i denne studien. For å ytterligere konkretisere hva dette inkluderer her vil Benard (2004) sitt rammeverk for resiliens være førende for analysen av datamaterialet. Benard (2004) deler kilder av resiliens i to brede kategorier: personlige eller fenomenologiske styrker, og beskyttende miljøfaktorer. Personlige styrker blir videre delt inn i fire overlappende domener: (a) sosial kompetanse, (b) problemløsning, (c) autonomi, og (d) følelse av mening. Beskyttende miljøfaktorer er tilstede i familien, samfunnet eller i skolen og består av: (a) givende relasjoner; (b) klare og positive forventninger knyttet til prestasjoner og måloppnåelse av familiemedlemmer, lærere og andre samfunnsmedlemmer; og (c) muligheten til å delta og gi noe tilbake i familien, på skolen eller i samfunnslivet (Benard, 2004; Hass & Graydon, 2008).

Alle faktorene i rammeverket kan betegnes som innholdsrike, og vil videre bestå av flere styrker; slik som f.eks. autonomi som blant annet viser til evnen til å være selvbestemt, ta kontroll over eget miljø og skape langsiktige mål (Benard, 2004; Soenens & Vansteenkiste, 2005). Det hevdes videre at personlige styrker som samarbeidsevne og kommunikasjon, empati, problemløsningsferdigheter, spesifikke mål og aspirasjoner, mestringstro og selvbevissthet, vil utvikle seg naturlig og i interaksjon med miljømessige beskyttende faktorer; disse styrkene vil også bidra til positive akademiske, sosiale og helsemessige utfall (Constantine, Benard, & Diaz, 1999).

5. Metode

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for alle metodiske aspekter ved studien. Først vil vitenskapelig tilnærming bli beskrevet, deretter følger valg av metode. Videre vil forskningsetiske hensyn, datainnsamling og analytisk fremgangsmåte bli presentert. Hensikten med studien er å undersøke hvilke faktorer som bidrar til fosterbarns fullføring av høyere utdanning. Å velge metode avhenger blant annet av hva man ønsker å undersøke, datainnsamlingsmetoder og analyse (Creswell, 2014). Valg av metode gjorde jeg tidlig i arbeidet med dette prosjektet; med bakgrunn i studiens forskningsspørsmål og formål virket det både hensiktsmessig og interessant å gå i en kvalitativ retning i form av en litteraturstudie for å oppsummere eksisterende forskning på området.

5.1 Vitenskapelig tilnærming

Vitenskapsteori viser til hvordan de ulike vitenskapene kan studeres fra forskjellige perspektiver (Thomassen, 2006). Epistemologiske og ontologiske standpunkt sammen med egne verdier skaper fundamentet for forskeren syn på og innhenting av kunnskap. Disse standpunktene, ofte sammenslått i en beskrivelse som viser til læren om kunnskap og innsikt, er en sentral dimensjon som i kombinasjon med teoretiske og ideologiske antakelser utgjør grunnlaget for hvilken forståelse som ligger til grunn i et forskningsarbeid – og legger føringer for en litteraturstudies mål og tilnærming (Gough, Thomas, & Oliver, 2012).

Denne studien tar utgangspunkt i et sosialkonstruktivistisk kunnskapssyn som legger til grunn at verden er et sosialt konstruert fenomen. Dermed blir det vektlagt at kunnskap oppstår i en intersubjektiv kontekst og formes av historiske og kulturelle normer (Creswell, 2014). Både vår selvforståelse og virkelighetsforståelse dannes i denne konstruksjonen, og egne erfaringer brukes for å forstå andre mennesker og samfunnsfenomen (Creswell, 2014; Thomassen, 2006). Dette perspektivet representerer et alternativ til positivismen som postulerer at det finnes en objektiv sannhet som kan nås gjennom observasjon og logikk (Thagaard, 2013). Positivismen søker å forutsi fenomener og å årsaksforklare dem ved å teste teori mot empiri (virkeligheten) (Thagaard, 2013).

Relatert til fortolkende samfunnsvitenskap og derav det sosialkonstruktivistiske synet, er hermeneutikken. Hermeneutikken påpeker at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at fenomener kan tolkes på ulike måter (Thagaard, 2013). Yin (2011, s. 310) definerer hermeneutikk som «The aspect of a study that involves interpreting the event(s) being studied to deepen the understanding of the political, historical, sociocultural, and other real-world contexts within which the event(s) occur(s)». Dette innebærer at forståelse ikke foregår i et vakuum; tvert imot, for å forstå både mennesker og samfunnsfenomener må de ses i en større helhet. I en litteraturstudie er datamaterialet allerede innhentet, skrevet ned og fortolket av andre mennesker, og det vil derfor være essensielt å kunne utvise forståelse og tolkningsevne for å ta dette i bruk i en noe annerledes kontekst. I sammenheng med denne studien vil en hermeneutisk forståelse derfor være sentral.

5.2 Scoping review som metode

I dette arbeidet ønsker jeg å få mer kunnskap om hvilke faktorer som bidrar til akademisk suksess blant unge som har vært under offentlig omsorg i oppveksten, i form av påbegynnelse

og/eller fullføring av høyere utdanning. Gjennom å bruke en kvalitativ fremgangsmåte er målet å innhente og oppsummere tidligere forskning, som kan bidra til å skape et helhetlig bilde og økt forståelse for temaet. I søken etter dette, valgte jeg derfor litteraturstudie som metode.

Ifølge Aveyard (2014) kan litteraturstudie betegnes som en omfattende undersøkelse og fortolkning av litteratur som omhandler et spesifikt tema. Grant og Booth (2009) har identifisert 14 ulike typer litteraturstudier, deriblant scoping reviews, som denne studien baserer seg på. Det er viktig å påpeke at scoping reviews skiller seg fra (omfattende) systematiske reviews som følger metoden produsert av Cochrane Collaboration. Systematiske reviews følger en streng protokoll og har blant annet som mål å identifisere, kritisk vurdere og syntetisere evidens fra ulike studier for å kunne besvare et forhåndsbestemt forskningsspørsmål (Aveyard, 2014; Peters et al., 2015). Ifølge flere forfattere (Aveyard, 2014; Peters et al., 2015) kan imidlertid scoping reviews også gjennomføres systematisk – med god kvalitet; et mål som har fungert som rettesnor i min fremgangsmåte i arbeid med dette prosjektet. Scoping review som metode er blitt mer fremtredende og anerkjent innen forskning, og forskningsoppsummeringer har gjerne fått en økt etterspørsel de siste årene (Levac, Colquhoun, & O'Brien, 2010; Peters et al., 2015).

Det kan sies å eksistere få og ulike definisjoner på scoping reviews, og en universell definisjon er fraværende (Arksey & O'Malley, 2005; Levac et al., 2010). Arksey og O'Malley (2005) har imidlertid identifisert fire årsaker til hvorfor en scoping review anvendes som metode; (1) har som hensikt å undersøke omfanget og arten av forskningsaktivitet, (2) avgjøre verdiene av å gjennomføre en full systematisk review, (3) oppsummere og formidle forskningsresultater eller (4) å identifisere mangler i den eksisterende litteraturen. Dette prosjektet vil ta utgangspunkt i den tredje vinklingen, å oppsummere og formidle forskningsresultater. En definisjon knyttet til denne forståelsen kan være at scoping reviews «Aim to map rapidly the key concepts underpinning a research area and the main sources and types of evidence available» (Mays, Roberts & Popay, sitert i Arksey & O'Malley, 2005, s. 21). Formålet med denne masteroppgaven er hovedsakelig å utforske hva som er rapportert i de ulike studiene, og gi beskrivende nøkkelinformasjon fra de inkluderte artiklene i tråd med Arksey og O'Malley (2005) sitt metodiske rammeverk og Tricco et al. (2018) sin sjekklister for scoping reviews.

5.3 Forskningsetikk

Dette prosjektet krevde ingen forskningsetisk godkjenning og krever ikke innhenting av personlige data. Ethiske overveielser vil likevel alltid ha en viktig plass i kvalitativ forskning. All vitenskapelig virksomhet krever at forskeren overholder etiske prinsipper som gjelder internt i forskningsmiljøet så vel som i relasjon til omgivelsene (Thagaard, 2013). Ifølge Neuman (2014) starter og avslutter etikk med forskeren selv; i dette prosjektet streber jeg derfor etter å ha en bevisst tilnærming til alle aspekter av forskningen. Som det heter i De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene (2016, s. 11) sine retningslinjer er forskning «(...) verdifull, samtidig som den kan skade». Det er derfor sentralt å påpeke at denne studien har en positiv vinkling av det som ofte betegnes som en av samfunnets mest utsatte grupper.

Mine forhåndskunnskaper og egen bakgrunn kan imidlertid påvirke forståelsen for temaet samt tolkning av data; jeg har derfor forsøkt å reflektere over dette gjennomgående i målet om å være mest mulig upartisk i arbeidet mitt. Knyttet til scoping review som metode har jeg videre vært bevisst artiklenes troverdighet, med det mener jeg hvorvidt det er pålitelige kilder som anvendes, og i tillegg fallgruven misrepresentasjon. Fagfelleverderte artikler går en vei i å sikre påliteligheten til kildene som utgjør datamaterialet. Misrepresentasjon karakteriserer jeg som å tolke artiklenes formulering og innhold korrekt, og derved gjengi hva forfatterne i de ulike artiklene formidler uten å tillegge innholdet en annen mening. Dette kan sies å være et viktig etisk aspekt, og det vil være avgjørende for masteroppgavens kvalitet.

5.4 Utvalg og datainnsamling

Denne studien baserer seg på vitenskapelige fagfelleverderte artikler identifisert gjennom fire databaser. Systematiske søk ble gjennomført i en to-steps tilnærming (Aveyard, 2014) gjennom å: (1) planlegge strategien, og (2) implementere den planlagte strategien. Ved å lete i internasjonale søkemotorer på internett, i relevant litteratur og i referanselister, samt å motta tips og råd fra professorer, ble aktuelle begreper for søkefiltrene identifisert.

Flere runder med test-søk ble gjennomført for å konkretisere søkebegreper og for å sikre høyest mulig kvalitet ved implementering av søkestrategien; da jeg hadde identifisert aktuelle søkeord ble hvert begrep testet helt alene, deretter isolert i kombinasjon med de to andre kategoriene for å eliminere begreper som var av liten eller ingen relevans for problemstillingen. Dette førte til ekskludering av totalt 26 begreper som ga ingen eller irrelevante treff. Tidlige søk viste også at de fleste vitenskapelige artikler om oppgavens tema

er internasjonale, og oppgaven vil derfor hovedsakelig være avgrenset (og begrenset) til engelsk litteratur. I scoping review blir ofte forskningsspørsmålet tydeligere etter hvert som man foretar søk i databaser ved at kriterier avklares basert på økt kjennskap til litteraturen (post hoc) (Arksey & O'Malley, 2005), noe som var tilfelle i dette prosjektet hvor både tema, forskningsspørsmål samt inklusjons- og eksklusjonskriterier formet seg i samsvar med kunnskapstilegnelsen min.

Søkestrategien bestod av tre søkefilter som utgjør kjernen i forskningsspørsmålet: «educational achievement», «university» og «public care». For å avgrense og konkretisere søkene ble trunkering og boolske operatører anvendt (Aveyard, 2014). Den boolske operatøren “OR” ble anvendt innad i hvert søkefilter for å ekspandere søket på grunn av ulike formuleringer (og synonymer) for begrepene. Som bindeledd for de tre søkefiltrene ble operatøren “AND” anvendt for å konkretisere søketreffene – for å sikre at det ble så presise treff som mulig som inneholdt alle sentrale elementer knyttet til forskningsspørsmålet.

Søkestrategien bestod av følgende begreper: (1) Educational achievement: "educ* achievement*", "academic achievement*", "educ* success*", "academic success*", academic, "academic resilience", resilienc*, aspir* og achievement. (2) University: College*, university, certificate*, bachelor, master*, thesis, "postsecondary educ*", undergraduate, graduate, "high* educat*", "post-secondary educ*" og graduat*. (3) Public care: "foster care*", "kinship care", "child* in care", "out-of-home care", "out of home care", "looked after", "looked-after", "child* looked after", "looked after child*", "foster youth", "care leave*" og "foster care alumni".

Systematiske, avanserte søk i databaser resulterte i totalt 205 vitenskapelige artikler. Web of Science med 85 artikler, PsycINFO med 76 artikler, ERIC (via ebscohost) med 23 artikler og Proquest med 21 artikler. Etter at søkene var gjennomført, ble 60 duplikater identifisert og fjernet ved hjelp av programmet EndNote og kontrollert ved manuell gjennomgang. Ifølge Aveyard (2014) indikerer et slikt antall duplikater en konsentrert søkestrategi. Da gjenstod 145 publikasjoner. Jeg startet med screeningprosessen som bestod av utvelgelse av data. I samråd med anbefalinger innebar screeningen å vurdere studienes tittel, og deretter abstrakt mot inklusjonskriteriene (Arksey & O'Malley, 2005; Aveyard, 2014). Hvis det var det uklart hvorvidt studien skulle inkluderes ut ifra abstrakt, ble full tekst lastet ned og gjennomgått. Etter screeningsprosessen ble totalt 52 artikler lastet ned og lest i dybden for å avklare

hvorvidt de fylte kriteriene for inkludering og med det var egnet til å besvare forskningsspørsmålet. *Tabell 1* viser en oversikt over inklusjons- og eksklusjonskriteriene som ble anvendt i studien. Etter utvelgelsesprosessen satt jeg igjen med 19 artikler som utgjør det empiriske materialet for denne scoping reviewen.

Tabell 1: Inklusjons- og eksklusjonskriterier

KATEGORI	INKLUDERT	EKSKLUDERT
Databaser	Eric (via EBSCOhost) PsycINFO Web of Science ProQuest	Alle andre databaser
Årstall	1945-2019	Artikler publisert før år 1945
Publikasjonstype	Vitenskapelige fagfelleverderte artikler	Alle andre ikke-fagfelleverderte artikler, inkludert rapporter, grå litteratur m.m.
Fokus	Studier som fokuserer på suksessfaktorer knyttet til unge med erfaring fra offentlig omsorg og høyere utdanning i <i>Europa, USA og Australia</i>	Studier med <i>hovedfokus</i> på forventninger, barrierer og frafall.
Språk	Engelsk	Alle andre språk

5.5 Analyse

Med bakgrunn i Arksey og O'Malley (2005) sitt metodiske rammeverk for scoping reviews består analysen av å (5) sortere, oppsummere og rapportere resultater. I første delen er det foreslått bruk av en deskriptiv analytisk metode slik som å for eksempel anvende en teori eller en modell på en meningsfull måte. Levac et al. (2010) anser en slik fremgangsmåte som verdifull, dog krevende. De fremhever at mer klarhet i det metodiske rammeverket vil kunne bidra til å navigere dette kritiske, men viktige steget, og foreslår med det bruk av kvalitativ innholdsanalyse som et tillegg. Det blir imidlertid poengtert at det kreves mer debatt rundt en slik fremgangsmåte.

Siste delen av analysen, å oppsummere og rapportere data, bør ifølge Arksey og O'Malley (2005) bestå av en deskriptiv numerisk oppsummering, inkludert data og tematisk analyse. Levac et al. (2010) mener imidlertid at dette steget mangler beskrivelse til gjennomføring, og foreslår med det en tilnærming i tre deler som vil kunne bidra til at forskeres scoping review blir mer konsekvent; analysere data, rapportere resultater og gi mening til resultatene. Analysen i denne studien vil hovedsakelig baseres på Levac et al. (2010) sitt forslag, og derved (1) analysere data, (2) rapportere resultater i lys av rammeverk for resiliens, og (3) vurdere implikasjoner av funnene i en større kontekst. I tråd med en hermeneutisk forståelse har analysen basert seg både på en induktiv og deduktiv tilnærming; induktiv på den måten at kategoriene oppstår fra datamaterialet, og deduktiv med bakgrunn i resiliensperspektivet der inndelingen «personlige styrker» og «beskyttende miljøfaktorer» har satt rammene for plassering av kategoriene som oppstod.

5.6 Troverdighet i kvalitativ forskning

Kriterier og standarder for kvalitativ forskning har eksistert i lengre tid (Malterud, 2001; Tracy, 2010) og bygger ofte på Guba (1981) sine prinsipper om kredibilitet, overførbarhet, pålitelighet og bekreftbarhet. *Kredibilitet* viser til den interne validiteten, og handler om i hvilken grad funnene samsvarer med virkeligheten (Merriam, 1998). Ifølge det sosialkonstruktivistiske kunnskapssynet kan ikke slike slutninger tas da virkeligheten ikke er absolutt. Derfor vil det være aktuelt å vurdere hvorvidt resultatene fra studien er troverdige. 21 empiriske artikler om temaet unge med erfaring fra offentlig omsorg og høyere utdanning utgjorde datamaterialet i denne studien. Datamaterialet i disse artiklene ga et godt utgangspunkt for å kunne besvare mitt forskningsspørsmål. Videre har jeg forsøkt å styrke troverdigheten ved gi en transparent sammenfatning av like og ulike funn på tvers av studier, gi beskrivende eksempler for hver studie og være tydelig på hva som er mine personlige tolkninger (Shenton, 2004).

Overførbarhet viser til ekstern validitet som beskjeftiger seg med studiens rekkevidde og begrensninger; til hvilken grad funn fra en studie kan overføres i en annen situasjon (Guba, 1981; Malterud, 2001). Dette prosjektet består av både kvalitative, kvantitative og mixed-method studier. Disse kan gå en vei i å utfylle hverandre og er en form for metodisk triangulering, som også kan bidra til å styrke studiens interne validitet (Malterud, 2001; Neuman, 2014). Det er likevel usikkert i hvilken grad funn vil være representativt for den skandinaviske konteksten. Det kan imidlertid sies å være en styrke at studiene som er

inkludert i dette prosjektet er fra ulike land og at mange funnene er like på tvers av landegrensener. Resultatene kan ha overføringsverdi for ansatte i barnevernstjenesten, ansatte i skolen og forskere med tanke på tverrfaglig samarbeid og hvordan å tilrettelegge best mulig for at unge med erfaring fra offentlig omsorg skal lykkes i skolen, samt videre forskning knyttet til denne målgruppen. Kriteriet om *pålitelighet* viser til reliabilitet, og omhandler hvorvidt forskningen er utført på en tillitsvekkende og pålitelig måte (Thagaard, 2013). En måte å styrke reliabiliteten på, er hvis forskeren er transparent i hele forskningsprosessen – at den rapporteres i detalj (Shenton, 2004). I søken etter å oppnå en «good quality» scoping review (Aveyard, 2014) har jeg strebet etter å være detaljorientert i forskningsprosessen og samtidig utvise dette gjennom skrivearbeidet.

Bekreftbarhet viser til nøytralitet (objektivitet) – om innholdet stemmer, deriblant om funnene fra studien representerer deltakernes erfaringer og ideer, og ikke forskerens preferanser og karakteristikk (Korstjens & Moser, 2018; Shenton, 2004). Jeg har forsøkt å ha en refleksiv tilnærming i hele forskningsprosessen, det vil si, å være bevisst egen forforståelse, verdier og tanker rundt egen forskning (Malterud, 2001; Payne & Payne, 2004). For å styrke bekreftbarheten videre har jeg som foreslått av Arksey og O'Malley (2005) strebet etter å presentere fremgangsmåten for studien på en tydelig og detaljert måte slik at den kan repliseres av andre.

5.7 Studiens begrensninger

Scoping reviews som metode innebærer noen begrensninger. I en scoping review blir ikke kvaliteten på studiene formelt evaluert (Arksey & O'Malley, 2005). Videre kan databasesøk generere mange resultater, noe som kan føre til vanskelige avgjørelser knyttet til inkludering og ekskludering av studier med tanke på alle typer tilgjengelige datamaterialer (bredde), og detaljert analyse av et mindre antall studier (dybde), der bredde er ansett som viktigst (Arksey & O'Malley, 2005). I den sammenheng påpeker Levac et al. (2010) viktigheten av at forskeren forsikrer seg om at avgjørelsene rundt disse utfordringene ikke går på bekostning av hensikten med studien eller evnen til å besvare forskningsspørsmålet. Andre mulige metodiske begrensninger kan være utelukkende bruk av elektroniske databasesøk, da det kan eksistere data som ikke er tilgjengelig elektronisk. Videre vil studien bære preg av at dette er et individuelt forskningsarbeid som ikke er gjennomført av et team bestående av flere forskere.

6. Oppsummering

I denne kappeteksten har jeg greid ut om ulike områder som er sentrale for studien og artikkelen min som sammen danner masterprosjektet mitt. Jeg har definert ulike begreper og presentert forskning på områder som jeg anser som aktuelle for studien; som offentlig omsorg, omsorgssvikt, akademisk suksess, skolegang og helse. Jeg har videre gitt en dypere beskrivelse av det teoretiske perspektivet og de metodiske aspektene for denne studien. Jeg har forsøkt å være både refleksiv og transparent i dette forskningsarbeidet, og med det også forsøkt å argumentere for studiens troverdighet og relevans.

7. Litteraturliste

- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32. doi: <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Australian Institute of Health and Welfare. (2018). Child protection Australia 2016-17. *Child welfare series no. 68, Cat. no. CWS 63. Canberra: AIHW*. Retrieved from <https://www.aihw.gov.au/getmedia/66c7c364-592a-458c-9ab0-f90022e25368/aihw-cws-63.pdf.aspx?inline=true>
- Aveyard, H. (2014). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (3rd ed.). Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.
- Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B., & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010: en longitudinell studie*. (NOVA Rapport 9/2014). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Retrieved from https://bufdir.no/globalassets/global/barnevern_i_norge_1990_2010_nova.pdf.
- Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Barnow, B. S., Buck, A., O' Brien, K., Pecora, P., Ellis, M. L., & Steiner, E. (2015). Effective services for improving education and employment outcomes for children and alumni of foster care service: correlates and educational and employment outcomes. *Child & Family Social Work*, 20(2), 159-170. doi: <https://10.1111/cfs.12063>
- Batsche, C., Hart, S., Ort, R., Armstrong, M., Strozier, A., & Hummer, V. (2014). Post-secondary transitions of youth emancipated from foster care. *Child & Family Social Work*, 19(2), 174-184. doi: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00891.x>

- Bazalgette, L., Rahilly, T., & Trevelyan, G. (2015). Achieving emotional wellbeing for looked after children: A whole system approach. *NSPCC*.
- Benard, B. (2004). *Resiliency: What we have learned*. San Francisco, CA: WestEd.
- Berlin, M., Vinnerljung, B., & Hjern, A. (2011). School performance in primary school and psychosocial problems in young adulthood among care leavers from long term foster care. *Children and Youth Services Review*, 33(12), 2489-2497. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.08.024>
- Blindheim, A. (2012). Ettervirkninger av traumatiserende hendelser i barndom og oppvekst. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(03), 168-195.
- Brady, E., & Gilligan, R. (2019). Exploring diversity in the educational pathways of care-experienced adults: Findings from a life course study of education and care. *Children and Youth Services Review*, 104, 11. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.06.014>
- Bryderup, I. M., & Trentel, M. Q. (2013). The importance of social relationships for young people from a public care background. *European Journal of Social Work*, 16(1), 37-54. doi: <https://doi.org/10.1080/13691457.2012.749219>
- Constantine, N., Benard, B., & Diaz, M. (1999). *Measuring protective factors and resilience traits in youth: The healthy kids resilience assessment*. Paper presented at the Seventh annual meeting of the Society for Prevention Research, New Orleans, LA. <https://pdfs.semanticscholar.org/53fe/3644fa36a4755485b9ad9b5b59ec9de08eff.pdf>
- Courtney, M. E., Terao, S., & Bost, N. (2004). *Midwest Evaluation of the Adult Functioning of Former Foster Youth: Conditions of Youth Preparing to Leave State Care*. Chicago: Chapin Hall Center for Children at the University of Chicago. Retrieved from <https://www.chapinhall.org/wp-content/uploads/Midwest-Eval-Outcomes-at-Age-26.pdf>.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed-method approaches* (4th ed.): SAGE Publications.
- Daly, F., & Gilligan, R. (2005). *Lives in foster care: The educational and social support experiences of young people aged 13 to 14 years in long term foster care*. Retrieved from <https://www.lenus.ie/bitstream/handle/10147/146791/FosterCarefinal.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Davis, R. J. (2006). *College Access, Financial Aid, and College Success for Undergraduates from Foster Care*. Washington, DC: National Association of Student Financial Aid Administrators (NJ1) Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED543361.pdf>.
- Day, A., Dworsky, A., Fogarty, K., & Damashek, A. (2011). An examination of post-secondary retention and graduation among foster care youth enrolled in a four-year university. *Children and Youth Services Review*, 33(11), 2335-2341. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2011.08.004>
- Day, J. C., & Newburger, E. C. (2002). The Big Payoff: Educational Attainment and Synthetic Estimates of Work-Life Earnings. Special Studies. Current Population Reports.
- De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo. Retrieved from <https://etikkom.no>.
- Dworsky, A., & Perez, A. (2010). Helping former foster youth graduate from college through campus support programs. *Children and Youth Services Review*, 32(2), 255-263. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chilyouth.2009.09.004>
- Fergus, S., & Zimmerman, M. A. (2005). Adolescent resilience: a framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual review of public health*, 26, 399-419. doi: <https://doi-org.pva.uib.no/10.1146/annurev.publhealth.26.021304.144357>
- Forsman, H., & Vinnerljung, B. (2012). Interventions aiming to improve school achievements of children in out-of-home care: A scoping review. *Children and Youth Services Review*, 34(6), 1084-1091. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2012.01.037>
- Geiger, J. M., Cheung, J. R., Hanrahan, J. E., Lietz, C. A., & Carpenter, B. M. (2017). Increasing competency, self-confidence, and connectedness among foster care alumni entering a 4-year university: Findings from an early-start program. *Journal of Social Service Research*, 43(5), 566-579. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/01488376.2017.1342307>
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68-81. doi: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(08\)61706-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61706-7)
- Gilligan, R. (2007). Adversity, resilience and the educational progress of young people in public care. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 12(2), 135-145. doi: <https://doi.org/10.1080/13632750701315631>

- Gough, D., Thomas, J., & Oliver, S. (2012). Clarifying differences between review designs and methods. *Systematic Reviews*, *1*(1), 28. doi: <https://doi.org/10.1186/2046-4053-1-28>
- Grant, M. J., & Booth, A. (2009). A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information and Libraries Journal*, *26*, 91-108. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>
- Guba, E. (1981). Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational communication and technology*, *29*(2), 75-91. doi: <https://doi.org/10.1007/BF02766777>
- Hass, M., Allen, Q., & Amoah, M. (2014). Turning points and resilience of academically successful foster youth. *Children and Youth Services Review*, *44*, 387-392. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.07.008>
- Hass, M., & Graydon, K. (2008). Sources of resiliency among successful foster youth. *Children and Youth Services Review*, *31*(4), 457-463. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.10.001>
- Hines, A. M., Merdinger, J., & Wyatt, P. (2005). Former Foster Youth Attending College: Resilience and the Transition to Young Adulthood. *American Journal of Orthopsychiatry*, *75*(3), 381-394. doi: <https://doi.org/10.1037/0002-9432.75.3.381>
- Jackson, S., & Cameron, C. (2012). Leaving care: Looking ahead and aiming higher. *Children and Youth Services Review*, *34*(6), 1107-1114. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.01.041>
- Jackson, S., & Cameron, C. (2014). *Improving the participation of young people in care in further and higher education: European research and practice*. Retrieved from <https://ebookcentral-proquest-com.pva.uib.no/lib/bergen-ebooks/detail.action?docID=1696318>
- Jackson, S., & Höjer, I. (2013). Prioritising education for children looked after away from home. *European Journal of Social Work*, *16*(1), 1-5. doi: <https://doi.org/10.1080/13691457.2012.763108>
- Jowkar, B., Kojuri, J., Kohoulat, N., & Hayat, A. A. (2014). Academic resilience in education: the role of achievement goal orientations. *Journal of advances in medical education & professionalism*, *2*(1), 33.
- Killén, K. (2008). Omsorgssvikt og barnemishandling. In Ø. Kvello (Ed.), *Oppvekst: Om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø* (pp. 445-469). Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Kirk, R., & Day, A. (2011). Increasing college access for youth aging out of foster care: Evaluation of a summer camp program for foster youth transitioning from high school to college. *Children and Youth Services Review, 33*(7), 1173-1180. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.02.018>
- Kojan, B. H., & Lonne, B. (2012). A comparison of systems and outcomes for safeguarding children in Australia and Norway. *Child & Family Social Work, 17*(1), 96-107. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00776.x>
- Korstjens, I., & Moser, A. (2018). Series: Practical guidance to qualitative research. Part 4: Trustworthiness and publishing. *European Journal of General Practice, 24*(1), 120-124. doi: <https://doi.org/10.1080/13814788.2017.1375092>
- Kortenkamp, K., & Ehrle, J. (2002). *The Well-Being of Children Involved with the Child Welfare System: A National Overview*. New Federalism: National Survey of America's Families, Series B, No. B-43. Retrieved from <https://www.urban.org/sites/default/files/publication/59916/310413-The-Well-Being-of-Children-Involved-with-the-Child-Welfare-System.PDF>.
- Lehmann, S., Havik, O. E., Havik, T., & Heiervang, E. R. (2013). Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 7*(1), 39. doi: <https://doi.org/10.1186/1753-2000-7-39>
- Levac, D., Colquhoun, H., & O'Brien, K. K. (2010). Scoping studies: advancing the methodology. *Implementation Science, 5*(1), 69. doi: <https://doi.org/10.1186/1748-5908-5-69>
- Luke, N., & O'Higgins, A. (2018). Is the Care System to Blame for the Poor Educational Outcomes of Children Looked After? Evidence from a Systematic Review and National Database Analysis. *Children Australia, 43*(2), 135-151. doi: <https://doi.org/10.1017/cha.2018.22>
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines for Future Work. *Child Development, 71*(3), 543-562. doi: <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet, 358*(9280), 483-488. doi: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(01\)05627-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(01)05627-6)
- Masten, A. S., Burt, K. B., & Coatsworth, J. D. (2006). Competence and psychopathology in development. *Developmental psychopathology: Risk, disorder, and adaptation, Vol. 3, 2nd ed.*, 696-738. doi: <https://doi.org/10.1002/9780470939406.ch19>

- Mendis, K., Lehmann, J., & Gardner, F. (2018). Promoting academic success of children in care. *British Journal of Social Work*, 48(1), 106-123. doi: <http://dx.doi.org/10.1093/bjsw/bcx029>
- Merdinger, J. M., Hines, A. M., Osterling, K. L., & Wyatt, P. (2005). Pathways to college for former foster youth: Understanding factors that contribute to educational success. *Child Welfare: Journal of Policy, Practice, and Program*, 84(6), 867-896.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Min Park, J., Metraux, S., & Culhane, D. P. (2005). Childhood out-of-home placement and dynamics of public shelter utilization among young homeless adults. *Children and Youth Services Review*, 27(5), 533-546. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2004.10.001>
- Munro, E. (2008). *Effective child protection* (2nd ed.). London: SAGE.
- Neal, D. (2017). Academic resilience and caring adults: The experiences of former foster youth. *Children and Youth Services Review*, 79, 242-248. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.06.005>
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Harlow, United Kingdom: Pearson Education Limited.
- NOU 2012:5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling: ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.
- Novotny, J. S. (2011). Academic resilience: Academic success as possible compensatory mechanism of experienced adversities and various life disadvantages. *New Educational Review*, 23(1), 91-101.
- Ofsted. (2018, juli). Children's social care data in England 2017 to 2018: main findings. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/childrens-social-care-data-in-england-2018/childrens-social-care-data-in-england-2017-to-2018-main-findings>
- Okpych, N. J. (2012). Policy framework supporting youth aging-out of foster care through college: Review and recommendations. *Children and Youth Services Review*, 34(7), 1390-1396. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.02.013>
- Payne, G., & Payne, J. (2004). *Key concepts in social research*: Sage Publications.
- Pecora, P. J., Kessler, R. C., O'Brien, K., White, C. R., Williams, J., Hiripi, E., . . . Herrick, M. A. (2006). Educational and employment outcomes of adults formerly placed in

- foster care: Results from the Northwest Foster Care Alumni Study. *Children and Youth Services Review*, 28(12), 1459-1481. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2006.04.003>
- Pecora, P. J., Kessler, R. C., Williams, J., O'Brien, A. K., Downs, A. C., English, D., . . . Holmes, K. (2005). *Improving family foster care: Findings from the northwest foster care alumni study*. Retrieved from Casey Family Programs: https://caseyfamilyprograms.netdna-ssl.com/media/AlumniStudies_NW_Report_FR.pdf
- Peters, D. J. M., Godfrey, M. C., Khalil, B. H., McInerney, B. P., Parker, B. D., & Soares, B. C. (2015). Guidance for conducting systematic scoping reviews. *International Journal of Evidence-Based Healthcare*, 13(3), 141-146. doi: <https://doi.org/10.1097/XEB.0000000000000050>
- Putnam, F. W. (2006). The Impact of Trauma on Child Development. *Juvenile and Family Court Journal*, 57(1), 1-11. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2006.tb00110.x>
- Rutter, M. (1987). PSYCHOSOCIAL RESILIENCE AND PROTECTIVE MECHANISMS. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316-331. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>
- Rutter, M. (2012). Resilience: Causal Pathways and Social Ecology. In M. Ungar (Ed.), *The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice* (pp. 33-42). New York, NY: Springer New York.
- Sensiper, S., & Barragan, C. A. (2017). The Guardian Professions Program: Developing an advanced degree mentoring program for California's foster care alumni. *Children and Youth Services Review*, 82, 329-336. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chilyouth.2017.09.032>
- Shenton, A. (2004). Strategies for Ensuring Trustworthiness in Qualitative Research Projects. *Education for Information*, 22, 63-75. doi: <https://doi.org/10.3233/EFI-2004-22201>
- Sim, K. E., Emerson, J., O'Brien, K., Pecora, P. J., & Silva, L. (2008). Post-Secondary Education and Training Support Utilization by Students from Foster Care: Findings from Scholarship Recipient Interviews. *Journal of Public Child Welfare*, 2(1), 109-129. doi: <https://doi.org/10.1080/15548730802237395>
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2005). Antecedents and outcomes of self-determination in 3 life domains: The role of parents' and teachers' autonomy support. *Journal of youth and adolescence*, 34(6), 589-604. doi: <https://doi.org/10.1007/s10964-005-8948-y>
- Statistisk Sentralbyrå. (2019, 3. juli). Barnevern. Retrieved from <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barnevern>

- Stats Wales. (2019). Children looked after authority at 31 March by location of placement. Retrieved from <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Childrens-Services/Children-Looked-After/childrenlookedafterat31march-by-localauthority-locationofplacement>
- Teicher, M. H., Samson, J. A., Polcari, A., & McGreenery, C. E. (2006). Sticks, stones, and hurtful words: relative effects of various forms of childhood maltreatment. *American Journal of Psychiatry*, 163(6), 993. doi: <https://doi.org/10.1176/ajp.2006.163.6.993>
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (4th ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thoburn, J. (2010). International Perspectives on Foster Care. In E. Fernandez & R. P. Barth (Eds.), *How Does Foster Care Work?: International Evidence on Outcomes*. Retrieved from <https://ebookcentral-proquest-com.pva.uib.no>.
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tideman, E., Vinnerljung, B., Hintze, K., & Isaksson, A. A. (2011). Improving Foster Children's School Achievements: Promising Results from a Swedish Intensive Study. *Adoption & Fostering*, 35(1), 44-56. doi: <https://doi.org/10.1177/030857591103500106>
- Tracy, S. J. (2010). Qualitative Quality: Eight “Big-Tent” Criteria for Excellent Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 16(10), 837-851. doi: <https://doi.org/10.1177/1077800410383121>
- Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K. K., Colquhoun, H., Levac, D., . . . Straus, S. E. (2018). PRISMA Extension for Scoping Reviews (PRISMA-ScR): Checklist and Explanation. 467-473. .
- Trickett, P. K., Noll, J. G., & Putnam, F. W. (2011). The impact of sexual abuse on female development: Lessons from a multigenerational, longitudinal research study. *Dev Psychopathol*, 23(2), 453-476. doi: <https://10.1017/S0954579411000174>
- Tusla - Child and Family Agency. (2018). *Tusla Annual Report*. Retrieved from <https://www.tusla.ie/uploads/content/Tusla-Annual-Report-2018-Online.pdf>
- U.S Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, & Children's Bureau. (2019). *The adoption and foster care analysis and reporting system (AFCARS) FY 2018*. Retrieved from <https://www.acf.hhs.gov/cb/resource/afcars-report-26>

- Ungar, M. (2008). Resilience across Cultures. *The British Journal of Social Work*, 38(2), 218-235. doi: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcl343>
- Ungar, M. (2012). Social Ecologies and Their Contribution to Resilience. In M. Ungar (Ed.), *The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice*. New York, NY: Springer New York.
- Ungar, M. (2015). Practitioner Review: Diagnosing childhood resilience – a systemic approach to the diagnosis of adaptation in adverse social and physical ecologies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(1), 4-17. doi: <https://doi.org/10.1111/jcpp.12306>
- Valset, K. (2014). Ungdom utsatt for omsorgssvikt - hvordan preseterer de på skolen? In E. Backe-Hansen, C. Madsen, L. B. Kristofersen, & B. Hvinden (Eds.), *Barnevern i Norge 1990-2010: en longitudinell studie* (Vol. 9/14). Oslo: NOVA.
- Vandervort, F. E., Henry, J., & Sloane, M. A. (2012). Building Resilience in Foster Children: The Role of the Child's Advocate. *Child. Legal Rts. J.*, 32(3), 1-24.
- Wang, M. C., Haertel, G. D., & Walberg, H. J. (1994). Educational resilience in inner cities. In *Educational resilience in inner-city America: Challenges and prospects*. (pp. 45-72). Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Watt, T. T., Faulkner, M., Bustillos, S., & Madden, E. (2019). Foster care alumni and higher education: A descriptive study of post-secondary achievements of foster youth in Texas. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 36(4), 399-408. doi: <http://dx.doi.org/10.1007/s10560-018-0569-x>
- Watt, T. T., Norton, C. L., & Jones, C. (2013). Designing a campus support program for foster care alumni: Preliminary evidence for a strengths framework. *Children and Youth Services Review*, 35(9), 1408-1417. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.06.002>
- Widom, C. S. (2014). Longterm Consequences of Child Maltreatment. In J. E. Korbin & R. D. Krugman (Eds.), *Handbook of Child Maltreatment* (pp. 225-247). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Wolanin, T. R. (2005). *Higher education opportunities for foster youth: A primer for policymakers*. Institute for Higher Education Policy. Retrieved from <http://www.ihep.org/sites/default/files/uploads/docs/pubs/opportunitiesfosteryouth.pdf>
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. New York, NY: Guilford Press.

York, T. T., Gibson, C., & Rankin, S. (2015). Defining and Measuring Academic Success. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 20(5). doi:
<https://doi.org/10.7275/hz5x-tx03>

Vedlegg 1: Artikkel

Akademisk suksess hos unge som har vært under offentlig omsorg: en scoping review

Abstrakt

Utdanning kan være viktig for å klare seg godt senere i livet. Likevel er det få unge med erfaring fra offentlig omsorg som tar utdanning utover ungdomsskolen. En scoping review ble gjennomført for å oppsummere eksisterende empirisk forskning som fokuserte på akademisk suksess blant unge som har vært under offentlig omsorg. Prosessen resulterte i 19 vitenskapelige studier datert fra 2002 til 2019. De 19 artiklene ble analysert for å identifisere hvilke faktorer som bidrar til akademisk suksess blant denne gruppen. Resultatene fra analysen viser at visse personlige styrker og beskyttende miljøfaktorer (resiliens) kan være avgjørende for å starte på og fullføre høyere utdanning. Funn fra studien rapporteres og diskuteres. Konklusjoner og implikasjoner for kunnskap- og praksisfeltet diskuteres.

Nøkkelord: akademisk suksess, høyere utdanning, offentlig omsorg, barnevernstjenesten, resiliens.

Abstract

Education can be important to do well later in life. However, only a few young people with care experience continue education after junior high school. A scoping review was conducted to summarize existing empirical research that focuses on academic success among young people with care experience. The process yielded 19 scientific articles dated from 2002 to 2019. The 29 articles were analyzed to identify which factors contribute to academic success among this group. Results from the analysis show that certain personal strengths and protective environmental factors (resilience) can be crucial for starting and completing higher education among care experienced people. Findings from the study are reported and discussed. Conclusions and implications for practice are discussed.

Keywords: academic success, higher education, care experienced, child welfare service, resilience.

Introduksjon

I flere land har det i lengre tid vært økende bekymringer for hvordan barn som har levd under offentlig omsorg klarer seg som voksne (Okpych, 2012). For å adressere disse bekymringene, og redusere de store forskjellene i utdanningsløpet blant unge med plasseringstiltak, ble det vedtatt flere lovgivninger internasjonalt fra 80-tallet og gjennom de neste 25 årene, deriblant i Storbritannia og i USA, som gir økonomisk støtte til fosterungdom i overgangen fra ungdomslivet til voksenlivet (Jackson, Ajayi, & Quigley, 2005; Okpych, 2012). I Norge er det fastsatt i §1-3 i barnevernloven av 1992 at ungdom skal få tilbud om ettervern opptil fylte 23 år (Barnevernloven, 1992). Resultater fra to omfattende studier om fosterbarn i USA, The Midwest Study og CALYouth, viser at 8% av tidligere fosterbarn har oppnådd en universitetsgrad ved 25 års alderen (Okpych & Courtney, 2019). I Norge oppnår omtrent 6% av unge som har vært under offentlig omsorg en universitetsgrad (Clausen & Kristofersen, 2008), sammenlignet med deres medstudenter hvor nesten 68% fullførte en grad innen 8 år (Statistisk Sentralbyrå, 2019, 29. juni). I Storbritannia og Australia er det mangel på en slik oversikt, men i lys av tilgjengelig data (Harrison, 2019) og annen forskning (Mendis, Lehmann, & Gardner, 2018) blir det hevdet at tallene er lignende de internasjonale.

I dagens samfunn har utdanning stor verdi; Ma, Pender, og Welch (2016) peker blant annet på at langtidseffektene av høyere utdanning fører til bedre helse, arbeid og trivsel. Det er et nasjonalt og internasjonalt fokus på utdanning og barnevern; det arbeides systematisk med å bedre utdanningssituasjon for barn og unge i barnevernet (Bufdir, 2014), og å styrke barnets rettigheter ved å sikre at alle barn har de samme mulighetene uavhengig av omstendigheter (Council Of Europe, 2017). Studier viser at inntekt og ansettelse blant tidligere fosterbarn med universitetsgrad er sammenlignbar med den generelle populasjonens (Okpych & Courtney, 2014; Salazar, 2013). Det er likevel godt kjent at unge med erfaring fra offentlig omsorg henger etter i utdanningsløpet, og sannsynligheten for å starte på høyere utdanning og fullføre den er markant lavere sammenlignet med jevnaldrende (Se f.eks.: Martin & Jackson, 2002; Pecora, Williams, et al., 2006). Mange av disse har imidlertid ønsker og mål om å ta høyere utdanning (Se f.eks.: Courtney, Terao, & Bost, 2004; McMillen, Auslander, Elze, White, & Thompson, 2003; Salazar, 2013). Likevel fremkommer det i flere studier at tidligere fosterbarn avbryter påbegynt utdanning i betraktelig større grad enn deres medstudenter uten bakgrunn fra fosterhjem (Day, Dworsky, Fogarty, & Damashek, 2011; Harrison, 2017). Slike utfall burde gi grunnlag for en økende innsats og prioritering på dette område. En scoping review kan muligens komme til nytte i denne sammenhengen.

Resiliens som teoretisk rammeverk

Denne studien tar utgangspunkt i empirisk forskning om resiliens. Resiliens defineres som «(...) the process of, capacity for, or outcome of successful adaptation despite challenging or threatening circumstances» (Masten, Best, & Garmezy, 1990, s. 425). Å bruke resiliens som linse innebærer å anvende et ressursperspektiv på unge som er utsatt for betydelige risikofaktorer (Fergus & Zimmerman, 2005). Individuer er ikke født med resiliens, og de utvikler heller ikke resiliens som en stabil personlig egenskap (Bartley, Schoon, Mitchell, & Blane, 2010). Resiliens viser imidlertid til en tilstand som utvikles gjennom interaksjoner (transaksjoner) mellom mennesker og deres miljø (Hunter & Chandler, 1999; Jones, 2012).

Resiliens inkluderer både personlige styrker og beskyttende miljøfaktorer, og det er ved transaksjoner mellom individ og miljø resiliens forekommer (Benard, 2004; Ungar, 2015). Det handler om individets evne til å ta i bruk personlige og miljømessige ressurser, så vel som at det er familien, samfunnet og statens ansvar å gjøre disse ressursene tilgjengelig (Ungar, 2015). Kilder til resiliens innenfor personlige styrker inkluderer individuelle kvaliteter og karakteristikk som ferdigheter, holdninger, og verdier som sosial kompetanse, problemløsning, autonomi og følelse av mening (Benard, 2004). Eksterne beskyttende miljøfaktorer eksisterer i den sosiale støtten og mulighetene som er tilgjengelig i hjemmet, på skolen, i samfunnet og blant jevnaldrende. Disse inkluderer givende relasjoner, klare og positive forventninger fra andre, samt oppmuntring og muligheten til å delta i meningsfulle aktiviteter (Benard, 2004).

I denne studien vil en slik inndeling mellom personlige styrker og miljøfaktorer fungere som en linse i analysearbeidet. Å skille mellom personlige og miljømessige faktorer for resiliens kan være hensiktsmessig fordi det gir mulighet til å forstå dybden og kompleksiteten av resiliens (Hass, Allen, & Amoah, 2014). Det er likevel viktig å understreke at opplevelsene til disse unge menneskene er mer komplekse, og at resiliens reflekterer den dynamiske transaksjonelle prosessen mellom person og miljø (Hass et al., 2014).

Formålet med denne studien er å kartlegge hva som bidrar til akademisk suksess hos unge som har vært under offentlig omsorg, med hovedvekt på tidligere fosterbarn, og å beskrive karakteristikkene for de inkluderte artiklene. Akademisk suksess viser her til påbegynt eller fullført utdanning ved videregående-/fagskole eller universitet/høgskole. Forskning viser også at mange unge opplever ulike type plasseringer i løpet av oppveksten, slik som

fosterhjem, slektshjem og/eller gruppehjem/institusjon. Betegnelsen «offentlig omsorg» brukes derfor som en samlebetegnelse for disse. Ved tilfeller av forskning med et konsentrert fokus på tidligere fosterbarn vil ordlyden gjenspeile det. Det er et økende behov for forskning på unge med erfaring fra offentlig omsorg og hvordan best mulig støtte dem til å få en utdanning og et godt liv. Forskningsspørsmålet lyder: «*Hvilke faktorer bidrar til akademisk suksess hos unge som har vært under offentlig omsorg?*». I lys av resiliensteori vil disse faktorene bli satt i perspektiv og diskutert, og dermed også kunne gi føringer for hvor fokuset bør ligge i arbeidet med å få økt antallet ungdom med erfaring fra offentlig omsorg som tar høyere utdanning.

Metode

Dette er en scoping review basert på Arksey og O'Malley (2005) sitt metodiske rammeverk som har blitt videreutviklet av Levac, Colquhoun, og O'Brien (2010). Scoping reviews søker å gi en bred dekning av eksisterende litteratur innenfor et fagfelt, hvor studier med ulike forskningsdesign kan inkorporeres. Målet med en slik metode er gjerne å kartlegge, oppsummere og rapportere tilgjengelige data. Stegene i en scoping review består av å: (1) identifisere forskningsspørsmål, (2) identifisere relevante resultater, (3) utvelge studier, (4) kartlegge data, og å (5) sortere, oppsummere og rapportere resultater (Arksey & O'Malley, 2005). I motsetning til en systematisk review vil vanligvis ikke scoping review omfatte en kvalitetsvurdering av inkluderte artikler (Levac et al., 2010). I denne studien ble det ikke foretatt streng og systematisk kvalitetsvurdering av de inkluderte artiklene.

Med bakgrunn i stegene for scoping review følger studiens beskrivelse. Forskningsspørsmålet ble utviklet i tråd med økt kjennskap til litteraturen gjennom brede databasesøk (post hoc) (Arksey & O'Malley, 2005). Basert på forskningsspørsmålet og økt kunnskapstilegnelse ble det utviklet tre tematiske filte for søkene: «educational achievement», «higher education» og «out of home care». Sammen med de boolske operatorene «AND» og «OR» ble søkestrategien implementert i databasene PsychINFO, Eric, Web Of Science og Proquest. Søket ble foretatt flere ganger for å kontrollere for treff og nøyaktighet. Siste databasesøk ble gjennomført 2. oktober 2019. Disse databasene ble valgt fordi de gir god dekning av fagfelleverdert forskning og publikasjoner om temaet utdanning og barneverntjenester, som akademisk suksess og offentlig omsorg faller inn under.

Kriteriene for inkludering var fagfellevurderte artikler på engelsk, helt eller delvis fokus på den unges personlige perspektiv og publisering fra år 1945 på grunn av samfunnsutviklingen. Artikler som under disse kravene innebar et suksessfokus på unge med erfaring fra offentlig omsorg og høyere utdanning (pågående eller avsluttet utdanning ved videregående, høyskole eller universitet) ble inkludert. Ekskluderingskriterier var ikke-fagfellevurderte publikasjoner, duplikater, reviews, irrelevante publikasjoner og andre språk enn engelsk. Artikler med hovedfokus på forventning, frafall og barrierer ble ekskludert. Søket genererte totalt 205 artikler. Prosessen for inkludering av artikler foregikk i flere omganger. Etter eliminering av duplikater (60) ble tittel, nøkkelord og abstrakt gjennomgått og evaluert. En prosess som ble gjentatt for å forsøke å sikre korrekt evaluering. Deretter ble det foretatt dybdelesing av 52 gjestående artikler. Slik det fremkommer i *figur 1* består utvalget til slutt av 19 vitenskapelige artikler som møtte inklusjonskriteriene. Kartlegging av data ble styrt av studiens fokus, for detaljert beskrivelse se kartleggingsskjema i *vedlegg 3*. De inkluderte artiklene ble kodet med tanke på studiens formål etter land, forskningsdesign, utvalg og setting, personlige faktorer (styrker) og miljøfaktorer.

Analytisk rammeverk

Analysen består av sortering, oppsummering og rapportering av funn i lys av et teoretisk perspektiv (steg 5) (Arksey & O'Malley, 2005). Som anbefalt av Levac et al. (2010) deles dette steget opp i tre deler: (1) analyse (inkludert deskriptiv numerisk analyse), (2) rapportere funn og produsere utfall som referer til studiens formål og forskningsspørsmål, og (3) vurdere mening av funn og diskutere implikasjoner for fremtidig forskning, praksis og policyer. Dybdelesning ble foretatt flere ganger før kodingen startet. Datamaterialet ble gjennomgått individuelt med deskriptiv koding, hvor korte setninger eller begreper som for eksempel «mestringstro», «struktur» eller «trygg havn» ble skrevet ned i margin på teksten. For hver kode tilhørte det en beskrivelse. I tillegg ble det skrevet et eget notat for hver artikkel i denne analyseprosessen. Kodingen ble deretter gjennomgått på nytt i søken etter å etablere og samsvare kategorier på tvers av studier. Denne induktive tilnærming ble kombinert med en deduktiv tilnærming, som for denne studien består av rammeverket for resiliens. Slik oppstod et analytisk rammeverk. Med bakgrunn i rammeverket for resiliens blir funn presentert i to hoveddeler: personlige styrker og beskyttende miljøfaktorer.

Tabell 1: Karakteristikk av 19 inkluderte artikler

Forfatter	Land/område	Forskningsdesign	Utvalg & setting	Nøkkelfunn
Batche et al., 2012	USA	CPBR-studie. Tversnittstudie med intervjuer som undersøkte tidligere fosterungsdoms perspektiver på «KnowHow2Go» kampanjen og hvorvidt den bidro til å forberede dem til høyskole/universitetet. Undersøkte også faktorer som lå til rette for- eller frustrerte deltakere i høyere utdanning samt resiliens.	27 unge som gikk på høyskole/universitet i alderen 18-25 år. 13 kvinner, 13 menn og 1 transperson deltok. Studie gjennomført i et stort fylke i sørøst USA.	Stegene i KH2Go resonerte godt med studentenes opplevelser. Viktigste faktorer som lå til rette for høyere utdanning inkluderte informasjon om finansiell støtte, rådgivning, forberedende kurs og støttende voksen. Resiliens hos de unge inkluderte bestemthet, målorientering, mestringstro og å oppsøke hjelp.
Brady & Gilligan, 2019	Irland	Mål: å identifisere veiene til høyere utdanning tatt av unge som har vært under offentlig omsorg. Kvalitativ tilnærming. Intervjuer med fokus på utdannelsesløp i et langtidsperspektiv hvor deltaker forteller sin historie.	18 voksne med erfaring fra offentlig omsorg i alderen 24-36 år. 11 kvinner og 7 menn deltok i studien.	Identifiserte fire ulike veier: (1) typisk vei, (2) typisk vei pluss, (3) korttids-forstyrret vei, (4) langtids-forstyrret vei. Flestparten av deltakerne hadde ett eller flere opphold i utdanningen. Faktorer som påvirket utdannelsesløpet inkluderte familie- og skolekultur, omsorgsgiveres støtte, økonomisk støtte og rollenavigering.
Hass et al., 2014	USA	Fenomenologisk kvalitativ studie med resiliensfokus hvor tidligere fosterungsdom ble intervjuet om deres akademiske suksess og hva som var vendepunktet i livet deres.	19 unge med erfaring fra fosterhjem. 15 kvinner og 4 menn deltok i studien. Gjennomsnittsalder var 22 år.	Vendepunkter inkluderte ny plassering (flytting), god kontakt med lærere, innmelding i militæret, returnering til skolebenken. Personlige og miljømessige faktorer som autonomi – kontroll over ens miljø, sosial og praktisk støtte, opplevelsen av trygg havn og mestring bidro til resiliens.
Hill & Peyton, 2017	USA	Mål: å undersøke deltakernes opplevelse av	73 unge med erfaring fra fosterhjem.	Fellestrekk i erfaringer hos deltakere som oppstod:

		høyere utdanning, inkludert vgs erfaringer, positiv støtte og kilder av resiliens. Utforskende studie med tidligere fosterungdom som deltar i Education and Training Vouchers Program som tilbyr stipend for utdanning. Mixed-method studie med online datainnsamling i 2011 og 2015, med både lukkede og åpne spørsmål.	2011: 67% kvinner, 30% menn og 3% transpersoner. 2015: 72% kvinner og 28% menn.	stabile og gode vgs erfaringer samt grad av økonomisk, akademisk og emosjonell støtte under høyere utdanning. Som årsak til deres akademiske suksess identifiserte deltakerne formell og uformell støtte i andre, og en indre drivkraft i seg selv.
Hines et al., 2005	USA	Mixed-method studie med vekt på kvalitative dybdeintervju og selvadministrerte spørreskjema. Undersøkte prosessen som førte til akademisk suksess hos tidligere fosterungdom til tross for utfordringer.	14 universitetsstudenter med erfaring fra fosterhjem. 10 kvinner og 4 menn mellom alderen 19-35 år deltok.	Faktorer på individuelt-, familie- og samfunnsnivå bidrar til å forklare suksess. Individuelle egenskaper som å være tilpasningsdyktig, målorientert og utholdende; faktor på familienivå som relasjon til en omsorgsfull voksen; også fungerte både utdanningsinstitusjonen og fosterhjem som en trygg havn for deltakerne.
Kinarsky, 2017	USA	Deskriptiv kvantitativ online undersøkelse. Utforsket faktorer som støtter eller hindrer akademisk suksess på universitetet for deltakere i støtteprogrammet «Guardian Scholars Program».	59 unge med erfaring fra fosterhjem mellom 19-40 år. 24 kvinner og 35 menn fra campusprogrammet deltok.	Studentene demonstrerte stor drivkraft og de fleste jobbet deltid. Programmet hjalp studentene å utvikle sosiale nettverk på campus, som også fungerte som trygg havn; ansatte og medstudenter var gode støttespillere. Studentene er nølende med å meddele fosteridentitet, trenger hjelp til å sikre stabile boforhold og matbudsjett.

Lane, 2017	USA	Studiens mål var å undersøke tidligere fosterungsdoms motivasjon for å gå på høyskole, relatert til personlige erfaringer. Kvalitativ tilnærming. Semi-strukturerte intervjuer gjennomført i person i deltakerens naturlige miljø.	10 høyskolestudenter med erfaring fra fosterhjem. 8 kvinner og 2 menn i alderen 19-25 år deltok i studien.	To tema oppstod: (a) ønsket om et bedre liv – bryte syklusen i familien knyttet til fattigdom og andre sosiale forhold, og (b) følelsen av å måtte bevise ovenfor de som ikke hadde tro på dem at de kunne bli suksessfull.
Martin & Jackson, 2002	England & Wales	Kvalitative semi-strukturerte intervjuer gjennomført i deltakernes hjem. Målet var å kartlegge hva som kan bedre utdanningsopplevelser til unge med erfaring fra offentlig omsorg.	Anbefalinger fra 38 «high achievers» med erfaring fra offentlig omsorg. 26 kvinner og 12 menn, gjennomsnittsalder på 26 år	11 viktige områder ble presentert, deriblant ønsket om normalisering, oppmuntring til skoledeltakelse, god kommunikasjon mellom alle ledd samt praktisk, finansiell og emosjonell støtte.
Mendis et al., 2017	Australia	Studiens mål var å undersøke hvilke faktorer som bidrar til akademisk suksess. Narrativ tilnærming. Semi-strukturerte intervjuer og tematisk analyse med grunnlag i feministiske prinsipper.	18 kvinner med universitetsgrader som har erfaring fra offentlig omsorg Utvalg mellom 25 og 65 år, alle med studie-relevante jobber.	Å ha en støttende voksen som formidler gode verdier og promoterer læring var essensielt for denne gruppen. Viktigheten av et fremmede miljø som inkluderer emosjonell, praktisk og finansiell støtte, og personlige faktorer som motivasjon og resiliens er av stor betydning.
Merdinger et al., 2005	USA	Kvantitative, deskriptive funn fra «Pathways to College study» presenteres. Flerfase og multimetode studie som utforsket interne og eksterne faktorer knyttet til tidligere fosterungsdoms erfaringer med utdanning.	216 tidligere fosterungsdommer fra 11 store universiteter i USA. 166 kvinner og 50 menn deltok. Alderen på deltakerne var mellom 18-58 år.	De fleste hadde stabile vgs. erfaringer. Et stort antall følte seg ikke forberedt på voksenlivet. Informasjon om finansiell støtte, forberedende kurs og rådgivning var noen av de viktigste faktorene som påvirket valget om å starte på universitet.

				De fleste hadde noen å spørre om hjelp. 35% opplyste at de mottok mental helsehjelp.
Neal, 2017	USA	En mixed-method studie som undersøkte hvordan tidligere fosterungdom klarte seg i overgangen til voksenlivet og fortsatte utdannelsen sin ved anerkjennende universiteter.	57 universitetsstudenter i alderen 18 – 23 år deltok i online spørreundersøkelse. Kvalitative intervju med 11 av studentene og 9 voksne (signifikante andre) som var viktig for deres suksess.	Fire essensielle tema oppstod: (1) indre karakteristikker som årsak til suksess, (2) motivasjon har opphav i negative erfaringer, (3) fritidsaktiviteter som beskyttende strukturer og (4) gode voksne dekker behovet for veiledning, stabilitet og emosjonell støtte. Det var også sammenheng mellom akademisk resiliens og omsorg.
Rios & Rocco, 2017	USA	Fenomenologisk, kvalitativ studie med formål om å forklare og beskrive persepsjonene til tidligere fosterungdom når det gjelder faktorer knyttet til deres reise til universitetet. Intervju med åpne spørsmål ble gjennomført i person eller via telefon.	24 universitetsstudenter oppvokst i fosterhjem. 16 kvinner og 8 menn deltok i studien.	Inndelt i to hovedtema: akademisk barrierer og akademisk støtte som her er fokuset. Viktigste støtte for suksess inkluderer et godt skolemiljø, autoritative fosterforeldre, gode mentorer og indre styrker relatert til resiliens.
Salazar et al., 2016	USA	Utforskende kvalitativ online spørreundersøkelse med tre åpne spørsmål. Induktiv innholdsanalyse ble anvendt for å identifisere styrker, utfordringer og støtte knyttet til akademisk suksess.	248 uteksaminerte studenter med erfaring fra fosterhjem. 192 kvinner og 56 menn deltok. Alderen på deltakerne strakk seg fra 20-37 år.	Faktorer for suksess inkluderte blant annet positiv holdning, selvbestemmelse, ta imot hjelp, gode relasjoner, bruke tilgjengelige ressurser, ta ansvar og ta vare på egen helse.
Seon et al., 2019	USA	Kvantitativ online tverrsnittstudie som undersøker forholdet mellom formell og uformell støtte og akademisk oppnåelse målt i GPA.	46 universitetsstudenter med erfaring fra offentlig omsorg, hjemløshet og/eller blitt myndig før de starter på universitetet.	Bruk av rådgivning, helsetjenester og å ha flere venner i sosialt nettverk viser statistisk signifikans. Akademisk støtte og familiært nettverk er ikke assosiert med akademisk

			32 kvinner og 9 menn deltok i studien.	oppnåelse (32,6% av deltakerne uten familienettverk).
Skilbred et al., 2016	Norge	Studiens mål var å utforske hvordan unge med erfaring fra fosterhjem oppnådde suksess i høyere utdanning, med vekt på kvaliteter i fosterhjemmet. Kvalitative semi-strukturerte intervjuer gjennomført i person i deltakernes naturlige miljø.	16 nåværende eller tidligere studenter med erfaring fra fosterhjem og 13 fosterforeldre tilknyttet gruppen. De unge voksne var mellom 22-31 år, 12 kvinner og 4 menn.	Tre hovedtema oppstod: tilhørighet, verdier samt struktur og rutiner. Viktige faktorer var deriblant fosterforeldres holdninger, praktisk og emosjonell støtte, krav og forventninger, stabilitet, motivasjon og et godt hjemmemiljø.
Skobba et al., 2018	USA	En kvalitativ studie som undersøker hvilke veier tidligere fosterungdom tok for å starte på universitetet. Semi-strukturerte ansikt-til-ansikt intervju som avdekket livshistoriene til deltakerne fra fylte 15 år. Oppfølgingsintervju etter 3 måneder.	33 voksne (uteksaminert, nåværende eller kommende studenter) med erfaring fra hjemløshet, fosterhjem eller begge deler. To deltakere studerte ikke. 23 kvinner og 10 menn i alderen 18-29 år.	Skole ble ansett som et tilfluktssted - et avbrekk fra hjemmelivet. Viktige elementer som motivasjon, holdning og god støtte i sosialt nettverk var ofte avgjørende. 50% av deltakerne var involvert i fritidsaktiviteter.
Strolin-Goltzman et al., 2016	USA	En mixed-method studie som undersøker mulige årsaker til akademisk suksess og universitetsdeltakelse blant unge med erfaring fra fosterhjem.	102 unge i alderen 15-21 år deltok i kvantitativ undersøkelse utsendt gjennom «Youth Development Program». 10 studenter på universitetet i alderen 18-22 år deltok i semi-strukturerte intervju.	Funn viser at stabilitet i hjem og skole samt positive relasjoner med voksne og medstudenter kan lette flytting/overganger, og forsterke emosjonelle bånd som påvirker akademisk suksess.
Unrau et al., 2017	USA	Evalueringsstudie av kjernekomponenter i «Seita Scholars» programmet for tidligere fosterungdom. En mixed-method studie med lukkede (likert-skala)	95 studenter på bachelorstudier deltok i studien. 70 kvinner og 25 menn deltok i studien.	95% var ekstremt eller veldig fornøyd med programmet. Økonomisk støtte og campus coach (mentor, veileder) ble ansett som mest viktig for suksess.

		og åpne spørsmål knyttet til programmets kjernekomponenter: økonomisk støtte, veiledning og akademisk støtte.		30% ble uteksaminert fra et 6-årig studium.
Watt et al., 2018	USA	Longitudinell, deskriptiv kvantitativ studie av tidligere fosterungdom sin akademiske suksess. Deltakerne ble fulgt fra 18-24 år.	Utfall av høyere utdanning blant 3855 tidligere fosterungdom i Texas. 2067 (53.6%) kvinner og 1787 (46.4%) menn deltok i studien.	1,5 % oppnådde bachelor, 2 % oppnådde fagbrev eller associate grad, 51 % fullførte videregående skole. Av de med vitnemål fra videregående skole startet 65% på universitetet ila. Seks år (normen 42% for denne gruppen). Funn viste statistisk signifikans mellom avgiftsfritak og utfall i høyere utdanning.

Resultater

Denne scoping reviewen består av 19 vitenskapelige artikler som omhandler temaene høyere utdanning og offentlig omsorg; i *tabell 1* er karakteristikken for hver artikkel fremstilt.

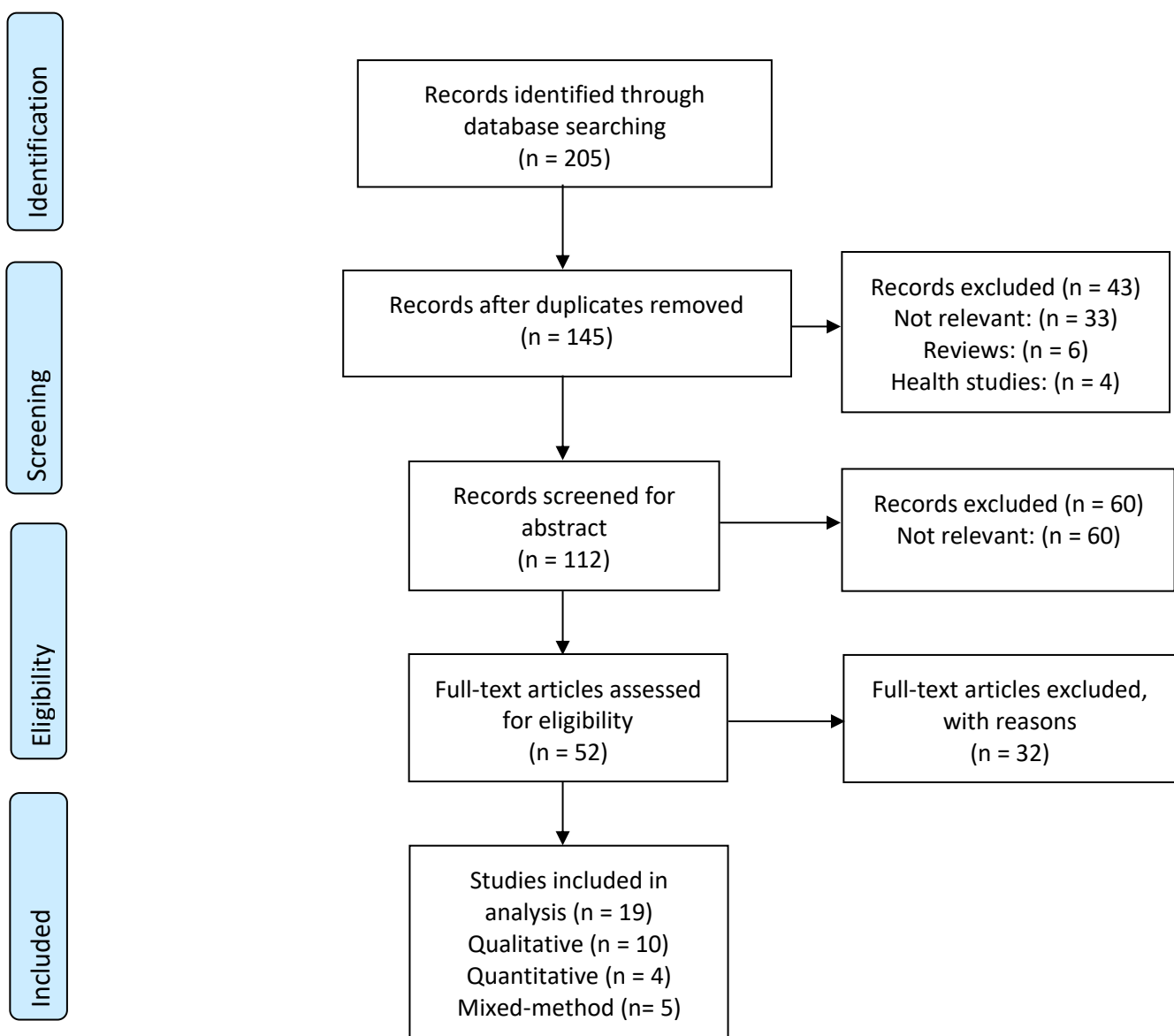
Gjennom databasesøk fant jeg i likhet med Geiger og Beltran (2017) at det har vært lite fokus på unge med erfaring fra offentlig omsorg og høyere utdanning frem til 2000-tallet, noe som sammenfaller med det historiske aspektet (Okpych, 2012). Det siste tiåret har det vært en økt prioritering på dette område, noe som gjenspeiles i materialet for denne studien der majoriteten av de inkluderte studiene er fra samme tidsrom. De fleste studiene var kvalitative (n=10), etterfulgt av mixed-method studier (n=5) og færrest kvantitative studier (n=4) (se *figur 1*).

Som det vises til i *tabell 2* utgjør kvinner 58% av utvalget i denne scoping reviewen. Alder på deltakerne lot seg ikke deles inn i grupper da det var stor variasjon på tvers av studiene, totalt i hele utvalget var deltakerne mellom 15-65 år, flest i alderen 18-35 år (se *tabell 1*). Størrelse på utvalget i studiene varierte også i stor grad, fra 10 deltakere (Lane, 2017) til 3855 deltakere

(Watt, Faulkner, Bustillos, & Madden, 2019). Blant studiene som opplyste om antall plasseringer/flyttinger i løpet av omsorgstiltaket, var antall plasseringer fra 1-50.

Gradopptakelsen blant deltakerne i de 19 studiene strekker seg fra fagbrev til mastergrad. Én av deltakerne hadde gjennomført en doktorgrad (Martin & Jackson, 2002). Da forskningen i de ulike studiene ble gjennomført hadde mange deltakere ambisjoner om å studere videre og oppnå en høyere grad enn de hadde på det tidspunktet.

Figur 1: Resultat fra søkeparameterne – fremstilt i PRISMA (Moher, Liberati, Tetzlaff, Altman, & The, 2009)

Tabell 2: Generelle karakteristikk av inkluderte studier (n = 19)

	N	%
Publikasjonsår		
2000 - 2005	3	16
2006 - 2010	0	0
2011 - 2015	2	10
2016 - 2019	14	74
Publikasjonens opphav		
Amerika		
USA	15	80
Europa		
Norge	1	5
Irland	1	5
England & Wales	1	5
Oceania		
Australia	1	5
Design		
Kvalitativ	10	53
Kvantitativ	4	21
Mixed-method	5	26
Størrelse på utvalget		
<30	8	42
31 – 60	5	26
61 – 100	2	11
101 – 350	3	16
>3500	1	5
Kjønn		
Kvinne	2817	58.02
Mann	2036	41.94
Transperson	2	0.04

Kategoriene som oppstod i det analytiske rammeverket var (a) opplevelse av autonomi, (b) motivasjon og mestringstro, (c) utholdende og tilpasningsdyktig, (d) emosjonell støtte, (e) tilgang til informasjon og ressurser (inkludert praktisk støtte) samt (f) andre miljømessige faktorer som muligheten til å utvise kompetanse, opplevelsen av «trygg havn» og stabilitet.

Personlige styrker

Autonomi

Et gjentakende tema i studiene var forestillingen om autonomi eller selvstendighet, og tro på seg selv. Benard (2004, s. 20) fremstiller autonomi som «an ability to act independently and to feel a sense of control over one's environment». Videre knytter hun også autonomi til relaterte konsepter som positiv identitet, «internal locus of control», initiativ, «self-efficacy»

og mestring. For deltakerne handlet det om å ta kontroll over eget miljø; deriblant å ta ansvar, være målorientert, tilpasningsdyktig samt å oppsøke og ta imot hjelp (Batsche et al., 2014; Brady & Gilligan, 2019; Hass et al., 2014; Hill & Peyton, 2017; Hines, Merdinger, & Wyatt, 2005; Kinarsky, 2017; Lane, 2017; Martin & Jackson, 2002; Mendis et al., 2018; Merdinger, Hines, Osterling, & Wyatt, 2005; Neal, 2017; Rios & Rocco, 2014; Salazar, Haggerty, & Roe, 2016; Skilbred, Iversen, & Moldestad, 2017; Skobba, Meyers, & Tiller, 2018).

I Hines et al. (2005) sin studie opplevde deltakere å måtte ta vanskelige valg i livet. Det var flere deltakere som på eget initiativ brøt ut av mishandlingen i hjemmet eller rapporterte mishandlingen til en annen voksen. Et annet eksempel på et selvstendig og vanskelig valg gjort av én deltaker var å adoptere vekk barnet sitt, med bakgrunn i at både hun og barnet kunne få en ny sjanse og et nytt liv (Hass et al., 2014). Funn fra andre studier viser også hvordan deltakerne viste mot ved å være selvbestemt (Lane, 2017; Salazar, Jones, Emerson, & Mucha, 2016; Skilbred et al., 2017). For noen handlet det om å unngå narkotika og alkohol, eller å kutte ned på kontakt med familiemedlemmer som ikke støttet dem i å nå målene sine. Enkelte deltakere fikk barn før de startet på høyere utdanning eller under utdanningen (Batsche et al., 2014; Brady & Gilligan, 2019; Merdinger et al., 2005; Rios & Rocco, 2014; Skobba et al., 2018). Til tross for de ekstra utfordringene barneoppdragelse medbringer, uttrykte deltakerne at det å ha barn ga dem ekstra motivasjon til å fullføre utdannelsen sin.

Motivasjon & mestringstro

Utdanning ble ansett som viktig for deltakerne i studiene. Det var mange årsaker til de unges motivasjon for å ta utdanning, ofte relatert til deltakernes egen vilje til å lykkes akademisk. For noen var negative og/eller traumatiske erfaringer opphav til motivasjonen for et bedre liv (Lane, 2017; Neal, 2017; Salazar, Haggerty, et al., 2016). Ønsket om å ikke ende opp som familiemedlemmer eller andre i nabolaget stod sterkt hos flere (Hill & Peyton, 2017; Neal, 2017). I Lane (2017) sin studie fant deltakerne motivasjon etter spesifikke hendelser eller langvarige opplevelser av fysisk og emosjonelt misbruk, rusmisbruk i hjemmet og fattigdom. Målet om å motbevise de rundt seg ga også deltakere i andre studier motivasjon til å få seg en god utdanning (Hines et al., 2005; Rios & Rocco, 2014; Salazar, Jones, et al., 2016). I noen studier var interesse og forventninger fra fosterforeldre også en kilde til motivasjon (Skilbred et al., 2017; Strolin-Goltzman, Woodhouse, Suter, & Werrbach, 2016). Videre indikerte funn i ulike studier at motivasjonen bak å ta utdanning stammet fra ønske om selvstendighet og et økonomisk stabilt liv (fri fra fattigdom) (Batsche et al., 2014; Brady & Gilligan, 2019; Hass et

al., 2014; Hines et al., 2005; Kinarsky, 2017; Lane, 2017; Mendis et al., 2018; Rios & Rocco, 2014).

En slik målorientering kan også knyttes til mestring, og deriblant det å ha tro på egne evner. Bandura (1986, 1997) sin teori om «self-efficacy» handler om nettopp dette, tro på mestring av spesifikke oppgaver. Forventning om mestring er kontekstavhengig, da personen blir påvirket av hvilken situasjon man er i. Ifølge Bandura (1997) er atferd hovedsakelig kontrollert av hvilke forventninger en person har om hvordan man vil prestere. Flere unge demonstrerte sterk mestringstro og attribuerte suksess deriblant til egen vilje og egne evner (Hass et al., 2014; Martin & Jackson, 2002; Rios & Rocco, 2014; Skilbred et al., 2017; Skobba et al., 2018). Sterk motivasjon og mestringstro viste seg blant annet hos deltakere som returnerte til studiene etter tidligere avbrutt utdanning (Brady & Gilligan, 2019; Mendis et al., 2018). Funn fra Kinarsky (2017) sin studie viste også at de fleste deltakerne hadde tro på at de kom til å finne seg jobb etter endte studier.

Utholdende og tilpasningsdyktig

Deltakerne i alle studiene kan karakteriseres som både utholdende og tilpasningsdyktig. Veien til gradopptak er ofte ikke lineær, og mange har ett eller flere opphold i utdanningen. Ved hjelp av et livsløpsperspektiv undersøkte Brady og Gilligan (2019) de ulike veiene som unge med barnevernserfaring i Irland tok i løpet av sin utdanning. Funnene viste stor variasjon i utdanningsløpet til deltakerne, der noen gikk direkte og andre hadde opptil flere års opphold på grunn av livssituasjoner og hendelser. For noen ble tiden brukt til å jobbe eller å oppdra egne barn, mens andre opplevde avhengighet og hjemløshet. Sammenlagt var forsinket utdanning normen i gruppen. Deltakerne demonstrerte potensial, kapasitet og forpliktelse i utdanningen sin, og evnen til å tilpasse seg omstendighetene var tydelig gjennomgående i datamaterialet. I noen studier fremkom også viktigheten av å kunne navigere ulike roller i hverdagen som student, arbeidstaker, søsken, foreldrerollen m.fl., i tillegg ble evnen til å lære av egne feiltakelser og å ikke gi opp fremhevet (Batsche et al., 2014; Brady & Gilligan, 2019; Hass et al., 2014; Hines et al., 2005; Kinarsky, 2017; Lane, 2017; Mendis et al., 2018; Neal, 2017; Rios & Rocco, 2014; Salazar, Jones, et al., 2016; Skilbred et al., 2017).

Familien, samfunnet og andre miljømessige faktorer

Emosjonell støtte

På tvers av alle studier var ulike typer sosial støtte viktig; særlig emosjonell støtte hadde stor innflytelse på de unges liv. Å ha noen å stole på, noen som kan gi råd og veiledning og utvise omsorg overfor personen ble løftet frem i datamaterialet. Formene for støtte varierte, men de fleste deltakerne kunne peke på én eller flere personer som har eller hadde hatt signifikant betydning for dem, i eller utenfor familien; som biologiske foreldre, fosterforeldre, søsken, kjæreste, venner, medstudenter, sosialarbeidere, rådgivere, lærere, mentorer og sjefer. I studien til Hass et al. (2014) som omhandler vendepunkter i livet og resiliens, var det flere som påpekte hvor avgjørende det var at de fikk en ny sjanse av en spesifikk lærer eller andre ansatte på grunnskolen. Støtte i form av for eksempel empati, oppmuntring og rådgivning fra skoleansatte var også svært betydningsfullt for andre deltakere (Lane, 2017; Rios & Rocco, 2014; Skobba et al., 2018).

I studien av Unrau, Dawson, Hamilton, og Bennett (2017) som evaluerte verdien av et støtteprogram på universitetet, viste funnene at for 61% av de som attribuerte suksess til en spesifikk person, var dette deres «campus coach». I motsetning til de fleste andre studier ble lærere sjeldent nevnt som viktige personer blant deltakerne i den norske studien til Skilbred et al. (2017) som omhandler fosterforeldrenes rolle i de unges akademiske suksess. Det sentrale støttesystemet bestod for disse deltakerne av venner, kjærester og fosterforeldrene selv. I Seon et al. (2019) sin studie hvor akademisk suksess måles i GPA, viste det blant annet stor sammenheng mellom flere venner i sosialt nettverk og høyere GPA.

Et støttende hjemme- og/eller skolemiljø blir dratt frem som en viktig faktor. Å bli stilt krav til og høye forventninger fra andre voksne viste seg å være essensielt for mange unge under offentlig omsorg (Brady & Gilligan, 2019; Martin & Jackson, 2002; Mendis et al., 2018; Merdinger et al., 2005; Neal, 2017; Salazar, Jones, et al., 2016; Seon et al., 2019; Skilbred et al., 2017; Skobba et al., 2018). Dette inkluderte normer og holdninger knyttet til utdanning i hjemmet og/eller i skolen; som for eksempel at det å gå på skolen er en selvfølgelighet og man skal alltid gjøre sitt beste. Et positivt voksen-ungdom forhold ble illustrert i flere av studiene og fremhevet som et viktig aspekt i livet til de unge (Martin & Jackson, 2002; Neal, 2017; Rios & Rocco, 2014; Skilbred et al., 2017; Strolin-Goltzman et al., 2016). I noen studier ble det å ha autoritative rollemodeller, som er varm men samtidig setter klare grenser

og høye akademiske forventninger, særlig påpekt som avgjørende for akademisk suksess (Rios & Rocco, 2014; Skilbred et al., 2017).

Tilgang på informasjon og ressurser

En av karakteristikkene for denne studien som preget det totale utvalget er tilgang til informasjon og ressurser. Som for eksempel informasjon om hvilke muligheter som eksisterer for studentene og hvordan disse kan brukes, formelle krav til utdanning, tilbud om forberedende timer før universitetet og andre ulike støtteordninger på campus. Funn fra Merdinger et al. (2005) viser at de viktigste årsakene til avgjørelsen om å starte på universitetet var informasjon om finansiell støtte, rådgivning om høyere utdanning og forberedende timer. Flere studier peker på hvordan campusstøtte som rådgivning, veiledning og helseordninger bidro til at studentene kom seg på universitetet og holdt ut i studiene sine (Kinarsky, 2017; Merdinger et al., 2005; Salazar, Jones, et al., 2016; Skobba et al., 2018).

Funn fra Seon et al. (2019) viser at rådgivning, helsetjenester og sosialt nettverk ga statistisk signifikans. En utfordring knyttet til å motta nødvendige tjenester på universitetet var deriblant manglende tid (59,7%) og manglende kunnskap om hvordan (32,4%) eller hvor (31%) studenten kan få tak i slike tjenester (Merdinger et al., 2005). En ressurs som ble fremhevet som svært avgjørende for deltakerne, var penger. Deltakere påpekte viktigheten av å jobbe ved siden av studiene både med tanke på inntekt og stabilitet; for flere av disse var arbeid også en nødvendighet for å kunne klare seg i hverdagen og for å ha muligheten/råd til å studere (Batsche et al., 2014; Brady & Gilligan, 2019; Hill & Peyton, 2017; Hines et al., 2005; Kinarsky, 2017; Merdinger et al., 2005).

Det ble avdekket i flere studier at former for finansiell støtte var en viktig forutsetning for å kunne ta utdanning, slik som ulike stipendordninger og personlige lån (Batsche et al., 2014; Brady & Gilligan, 2019; Hines et al., 2005; Kinarsky, 2017; Martin & Jackson, 2002; Mendis et al., 2018; Merdinger et al., 2005; Rios & Rocco, 2014; Salazar, Jones, et al., 2016; Unrau et al., 2017). Det finnes flere finansielle støtteordninger for å kunne ta utdanning, som for eksempel utstyrsstipend og borteboerstipend i Norge, og i Australia kan unge med erfaring fra offentlig omsorg få forlenget finansiell støtte frem til fylte 21 år eller 25 år, avhengig av omstendighetene (Mendis et al., 2018). I staten Texas i USA undersøker Watt et al. (2019) bruk av en slik støtteordning kalt «fee/tuition waiver», som innebærer delvis eller fullt fritak fra skoleavgifter som semesteravgift. Resultatet viser at et slikt fritak kan øke sannsynligheten

for å starte på universitetet, og i tillegg fremkom det at de som benyttet seg av denne ordningen hadde høyere akademiske prestasjoner. Stipendordninger kan på den måten fungere som et insentiv, og funn viser at å ha et minimumskrav til GPA bidrar til at skolegangen prioriteres (Batsche et al., 2014).

Trygg havn og stabilitet

I tillegg til emosjonell støtte og praktisk støtte, fungerte noen sosiale miljøer som en trygg havn for deltakerne, slik som fritidsaktiviteter, skolen eller hjemmet. Disse miljøene opplevdes som et trygt sted hvor deltakerne kunne søke tilflukt fra stresset som foregikk i andre deler av livet deres. Funn viser at flere av deltakerne var aktivt involvert i ulike former for fritidsaktiviteter både på videregående skole og på universitetet. Å delta i fritidsaktiviteter kan blant annet gi mulighet for å utvise egen kompetanse, bygge relasjoner, skape samhold, oppleve mestring og nettverksbygging. På videregående skole var mange deltakere engasjert i sport, band, teater, akademiske klubber og andre organisasjoner eller programmer (Hill & Peyton, 2017; Hines et al., 2005; Kinarsky, 2017; Martin & Jackson, 2002; Merdinger et al., 2005; Neal, 2017; Skilbred et al., 2017).

Det var også noen av deltakerne som var engasjert i studentorganisasjoner av ulike slag på universitetet, inkludert band, teater, sport og (betalte) verv (Neal, 2017; Skobba et al., 2018). I studien til Skobba et al. (2018) uttrykte flere deltakere viktigheten av å ha noe meningsfullt å gjøre på fritiden som hjalp dem å holde fokus, og som samtidig bidro til læring og utvikling av relasjoner. Funn fra Neal (2017) sin studie viser også at de unge oppsøkte aktiviteter som fylte et behov for å kunne uttrykke seg et trygt sted, i tillegg til at de trengte aktiviteter for å komme i kontakt med et støttesystem, samtidig som aktivitetene bidro til å kunne gjøre noe produktivt og ta dem vekk fra de triste og vanskelige opplevelsene hjemme. For andre fungerte skolen i seg selv som en trygg havn hvor de unge hadde mulighet til å lære, demonstrere kompetanse og ferdigheter, og skape sosiale nettverk (Hass et al., 2014; Hines et al., 2005; Neal, 2017; Rios & Rocco, 2014; Skobba et al., 2018).

I flere studier ble viktigheten av struktur og stabilitet i hverdagen fremhevet (Hines et al., 2005; Martin & Jackson, 2002; Skilbred et al., 2017; Skobba et al., 2018; Strolin-Goltzman et al., 2016). Som for eksempel rutiner i skolen og i hjemmet, evnen til å skille mellom skole og hjemmemiljø samt plasseringsstabilitet. Antall flyttinger varierte i stor grad mellom de ulike studiene; i for eksempel studien utført av Seon et al. (2019) var gjennomsnittet på antall

fosterhjems plasseringer på 1.5, mens flere deltakere i studien til Brady og Gilligan (2019) som hadde erfaring fra både fosterhjem og gruppehjem opplevde mer enn 11 plasseringer i løpet av omsorgstiltaket. Antall plasseringer for fosterungdom i Skobba et al. (2018) sin studie strakk seg fra 1-50 stykker. I Batsche et al. (2014) sin studie førte for noen hyppig flytting til flere skolebytter som gjorde det utfordrende å fokusere på målet om å lykkes akademisk, og skapte generelt ustabilitet i hverdagen og i utdannelsesløpet. I andre studier hadde over halvparten av deltakerne relativt stabile erfaringer på videregående, og lite skolebytter (Hines et al., 2005; Merdinger et al., 2005; Neal, 2017). I noen studier fremkom det hvordan god stabilitet i hjemmet veide opp for ustabile skoleerfaringer (inkludert skolebytte), eller motsatt (Brady & Gilligan, 2019; Hines et al., 2005; Skobba et al., 2018).

Diskusjon

Denne studien har hatt som formål å identifisere hvilke faktorer som kan ha bidratt til akademisk suksess hos unge som har vært under offentlig omsorg, hvor funn har blitt fremstilt gjennom Benard (2004) sin brede kategoriseringer for resiliens. Gjennom scoping reviewen ble det identifisert 19 vitenskapelige artikler som møtte inklusjonskriteriene som utforsker temaene høyere utdanning og offentlig omsorg. Funnene i denne studien peker på hvordan den transaksjonelle prosessen som foregår mellom individet og beskyttende miljøfaktorer kan være avgjørende for å starte på høyere utdanning for denne gruppen unge. Temaene som oppstod var autonomi, motivasjon og mestringstro, utholdende og tilpasningsdyktig, emosjonell støtte, tilgang til informasjon og ressurser, trygg havn og stabilitet. Funnene vil videre diskuteres i lys av resiliensteori, tidligere forskning og hvilke implikasjoner dette kan ha for det norske kunnskapsbaserte praksisfeltet.

Innenfor personlige styrker fremstod autonomi som spesielt viktig for deltakerne. Ifølge Rutter (1987) er det viktig å forandre eksponeringen for risikofaktorer. Ved å ta kontroll over eget miljø (autonomi), gjorde flere av deltakerne nettopp dette; endret det ytre miljøet ved bruk av egne indre styrker som å være selvbestemt, målorientert og oppsøkte hjelp ved behov. En slik endring i det omliggende miljøet kan ha bidratt til mindre eksponering for risikofaktorer. Ifølge Hass et al. (2014) sin «ecological model for turningpoints» er følelse av autonomi en avgjørende personlig faktor for å skape vendepunkter i livet for unge med erfaring fra offentlig omsorg, sammen med sosial, instrumentell og emosjonell støtte. Autonomi omfatter dannelse og forfølgelse av langsiktige mål, og er blant annet assosiert med positive utfall i utdanning, sosiale relasjoner og arbeid (Soenens & Vansteenkiste, 2005).

Dannelse og forfølgelse av langsiktige mål henger også sammen med styrkene utholdenhet og tilpasningsdyktighet. Innenfor resiliensforskningen blir evnen til å tilpasse seg, å holde ut og å fortsette fremover til tross for motgang, gjerne omtalt som «ordinary magic» (Masten, 2001). Deltakernes evne til å være selvbestemt i vanskelige situasjoner og ta personlige valg for bedring av egen livssituasjon, kan derfor ha vært utslagsgivende for å lykkes. Nyere litteratur peker også på hvordan intervensjoner for å bygge autonomi hos fosterungdom kan bidra til å forbedre utfall i livet for denne gruppen (Barnett, 2020).

Et sentralt funn knyttet til autonomi, er motivasjonen som deltakerne hadde for å oppnå akademisk suksess. Sterk personlig motivasjon kan bidra til mestring av oppgaver i skolen, som igjen vil kunne føre til økt tro på seg selv, og muligens være overførbart for mestring på andre områder i livet. Studenter som har tro på at de vil gjøre det bra på skolen har større sannsynlighet for å lykkes akademisk, dermed kan også ambisjoner og forventninger ha stor påvirkningskraft for akademisk suksess (Bandura, 1993; Boxer, Goldstein, DeLorenzo, Savoy, & Mercado, 2011). I en rapport fra et femårig forskningsprosjekt i England, «Going to University from Care», fremhever forskningsteamet motivasjon som en nøkkelfaktor for å starte på høyere utdanning og fullføre den (Jackson et al., 2005). Det blir imidlertid påpekt i rapporten at ved ytre motivasjon, som for eksempel å ta utdanning for å tilfredsstille andre, var det økt sannsynlighet for at studenten avbrøt utdanningen når det ble utfordrende. Dette får støtte i litteraturen hvor det antas at indre motivasjon oftest fører til bedre prestasjoner i skolen enn ytre motivasjon (Fortune, Sinclair, & Hawton, 2005).

Deci og Ryan (2012) sin forskning på selvbestemmelsesteorien har dokumentert autonomi som en kritisk personlig styrke som er underliggende andre styrker og indre motivasjon. Mennesker har en indre motivasjon for å møte grunnleggende psykologiske behov som inkluderer behov for tilhørighet, kompetanse og autonomi, og en følelse av trygghet og mening (Baumeister & Leary, 1995; Deci & Ryan, 2012; Maslow, 1954). Benard (2004, s. 38) uttaler: «What appears to be driving the process of human development, resilience, and adaptation is an internal force, an amazing developmental wisdom often referred to as intrinsic motivation». Disse indre personlige styrkene som identifiseres i studien: autonomi, motivasjon og mestringstro, utholdenhet og tilpasningsdyktighet, kan derfor tolkes som individuelle, beskyttende faktorer som bidrar til en resiliensprosess (Hjemdal, Friborg, Stiles, Martinussen, & Rosenvinge, 2006; Jowkar, Kojuri, Kohoulat, & Hayat, 2014). Resiliens er i

tillegg til personlige styrker, også avhengig av det dynamiske samspillet med eksterne beskyttende miljøfaktorer.

Blant miljøfaktorene som ble identifisert i funnene, var emosjonell støtte av svært stor betydning for deltakerne; en faktor som inngår i givende relasjoner samt klare og positive forventninger av familiemedlemmer, lærere og andre samfunnsmedlemmer (Benard, 2004). I samsvar med funnene, er det godt etablert i forskningsfeltet hvor viktig et positivt voksen-ungdom forhold er for å blant annet bygge selvsikkerhet, styrke mental helse og fostre potensiale hos unge under offentlig omsorg (Bryderup & Trentel, 2013; Gilligan, 1999; Jackson & Cameron, 2012). En god relasjon til en voksen, biologisk eller ikke, kan bidra til å styrke resiliens hvis den unge voksne aktivt søker ressurser som vil gjøre dem i stand til å takle signifikant motgang, og den voksne gjengjelder disse handlingene på en kulturelt følsom måte (Ungar, Brown, Liebenberg, Cheung, & Levine, 2008). Mottakelige voksne fungerer dermed som en beskyttende ressurs som kan kompensere for risikofaktorer såfremt unge og voksne inngår i gjensidige, resiliensgivende transaksjoner (Theron, Engelbrecht, & Ungar, 2012).

Flere deltakere uttrykte hvor viktig skoleansatte og omsorgsgivere hadde vært for deres akademiske suksess. Dette får støtte i litteraturen som understreker betydningen av tilgjengelige, signifikante voksne som både oppmuntrer og viser interesse i den unges utdanning (Gilligan, 2007; Jackson et al., 2005; Jackson & Martin, 1998; Okpych & Courtney, 2019). En studie peker også på at kvaliteten på relasjoner med lærere og ansatte på institusjoner presenterte signifikante positive korrelasjoner med resiliens (Mota, Costa, & Matos, 2016). Noen deltakere mottok emosjonell støtte fra andre i sitt sosiale nettverk, som venner, kjærester, søsken og medstudenter. Ifølge funnene kan disse personene også ha fungert som aktører for modell-læringen i utvikling av mestringstro hos deltakerne (Bandura, 1997). Forskning peker i tillegg på hvordan positive relasjoner med andre jevnaldrende fremmer gode skoleprestasjoner (Bandura, 1997; Neuharth-Pritchett & Ma, 2006; Skilbred et al., 2017).

Som funnene i studien viser var tilgang på informasjon og ressurser avgjørende for samtlige. I overensstemmelse med resiliensforskningen, er det viktig at ressurser er tilgjengelig på kulturelt betydningsfulle måter for at individet skal kunne dra nytte av disse (Ungar, 2015). Flere av deltakerne i denne studien dro for eksempel nytte av informasjon på videregående

skole og fra andre i deres sosiale nettverk, samt tilgjengelig tilbud for studenter, som lån og stipend, helsetjenester og rådgiving. Forskning viser likevel at både informasjon og ressurser må gjøres mer tilgjengelig og tilpasset unge som er eller har vært under offentlig omsorg, og da særlig i overgangen til voksenlivet (Okpych, 2012; Opsal & Eman, 2018; Salazar, 2013). Videre var det å jobbe ved siden av studiene nødvendig for mange, noe som også kan by på ekstra utfordringer med hensyn til tidsbruk og kapasitet i hverdagen. Positiv persepsjon knyttet til arbeid kan imidlertid være gunstig for resiliensprosessen i en sosial økologi, hvor arbeidet mottar blant annet verdsettelse, promoterer autonomi og styrker følelse av solidaritet (Libório & Ungar, 2010).

Et interessant funn i studien er rollen fritidsaktiviteter hadde for deltakerne, som kan ha vært en medvirkende faktor for å oppnå akademisk suksess. Ifølge Gilligan (1999) kan deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter for unge under offentlig omsorg være en kilde til å forbedre progresjon og resiliens hos individet. Som det fremkommer i funnene opplevde flere av deltakerne fritidsaktiviteter, hjemmet og/eller skolen som en trygg havn; et miljø hvor det var trygt å uttrykke seg, utvise kompetanse, skape relasjoner og utvikle ferdigheter.

Fritidsaktiviteter er også en faktor som gir mulighet for mestring og forbedring, som kan gi ringvirkninger på andre områder i livet; det hevdes at forbedring i en del av livet kan ha positive effekter på andre livsområder, og bidrar ofte mer til en resiliensprosess enn en 'alt eller ingenting'-holdning (Gilligan, 1997). Både skole, hjem og fritidsaktiviteter kan dessuten føre med seg en følelse av tilhørighet, ett av menneskenes grunnleggende psykologiske behov (Deci & Ryan, 2012).

Innen forskningsfeltet er det stor oppslutning om viktigheten av plasseringsstabilitet for barn og unge under offentlig omsorg (Se f.eks.: Konijn et al., 2019; Pecora, 2012; Rice et al., 2017). Likevel var det stort spenn i denne studien når det gjelder antall plasseringer, og ofte hyppighet av skolebytter for hver deltaker. Dette samsvarer med andre studier som fokuserer på utfall hos unge som har vært under offentlig omsorg, hvor flesteparten i utvalget hadde minst fire plasseringer (Courtney & Hook, 2017; Lovitt & Emerson, 2009; Pecora, Kessler, et al., 2006). Resultatene i denne scoping reviewen viser at stabile erfaringer på videregående er svært betydningsfullt, og for noen essensielt for å starte på universitetet. Det var også struktur og rutiner i hverdagen. Som nevnt er det å kunne tilpasse seg og å være fleksibel en kjerneprosess i resiliens. Samtidig er det viktig med stabilitet i hverdagen, spesielt i en tid hvor utfordringer, vanskeligheter eller forandringer oppstår; de unge trenger forsikring om

kontinuitet og trygghet, særlig i vanskelige tider (Walsh, 2012). Stabilitet i skolegangen, struktur og daglige rutiner vil derfor kunne bidra i en resiliensprosess hos individet.

I likhet med annen forskning (Jackson & Cameron, 2012) kom det frem i denne studien at faktorer slik som sterk personlig motivasjon, god relasjon til en støttende voksen, tilgang på informasjon og ressurser samt stabilitet i hverdagen er viktig for å oppnå akademisk suksess. Den dynamiske interaksjonen mellom personlige styrker og beskyttende miljøfaktorer bidrar til å skape resiliens hos studenten (Benard, 2004). Ut ifra resultatene i denne studien vil resiliens kunne øke sannsynligheten for å ha god skoleprogresjon, og derved øke muligheten til høyere utdanning, noe som vil gi bedre fremtidsutsikter for unge som har vært under offentlig omsorg.

Styrker og begrensninger

Det er få studier som har et gjennomgående suksessfokus på temaet offentlig omsorg og akademisk suksess. Ved å se på internasjonal engelskspråklig litteratur vil en større bredde fanges opp i databasesøk, men det må imidlertid tas høyde for at litteratursøkene kan være noe manglende; hvorvidt antall databaser som ble anvendt i denne studien er dekkende nok, da bruk av flere databaser kan resultere i flere artikler som samsvarer med inklusjonskriteriene. Dette gjelder også ved manuelle litteratursøk som ikke ble foretatt i denne studien. Videre består utvalget av flest amerikanske studier som også kan begrense overføringsverdien til norske forhold. Fire av de inkluderte artiklene undersøkte utelukkende miljøfaktorer knyttet til akademisk suksess (Seon et al., 2019; Strolin-Goltzman et al., 2016; Unrau et al., 2017; Watt, Norton, & Jones, 2013). De gir derfor ikke et fullstendig svar på forskningsspørsmålet da det ikke tas høyde for andre mulige faktorer. Sammen med de andre inkluderte artiklene bidrar de fire studiene likevel til å belyse miljøfaktorer som kan være viktige for akademisk suksess blant unge som har vært under offentlig omsorg. I tillegg kan det ikke utelukkes at personlige styrker har vært medvirkende til studentenes suksess da dette ikke undersøkes.

Konklusjoner og implikasjoner

Denne scoping reviewen har hatt fokus på å sammenfatte eksisterende forskning for å gi et nyansert bilde av hva som kan bidra til akademisk suksess blant unge som har vært under offentlig omsorg, hovedsakelig basert på den unges perspektiv. Med det som bakgrunn kan

denne studien gi et bidrag i både norsk og internasjonal sammenheng, særlig med tanke på at den inkluderer unge som også har erfaring fra gruppehjem, og ikke bare fosterhjem, slik andre reviewer om lignende tema har utelukkende fokus på (Geiger & Beltran, 2017; Gillum, Lindsay, Murray, & Wells, 2016; Randolph & Thompson, 2017).

Bekymringene for hvordan unge som har levd under offentlig omsorg klarer seg som voksne, har vært mer fremtredende med tiden, og har bidratt til å sette lys på en svært viktig problemstilling som må tas på alvor. Andelen som tar høyere utdanning er likevel lav, og dagens arbeid er sannsynligvis ikke tilstrekkelig for å nå målet om å få flere med bakgrunn fra offentlig omsorg til å starte på og fullføre høyere utdanning. Verdien av utdanning er stor, og kan for mange være avgjørende for nåværende og fremtidig helse, arbeid og livsglede. Akademisk suksess har blitt dokumentert som en kritisk faktor som skiller mellom de unge fra offentlig omsorg som klarer seg bra i voksenlivet sammenlignet med de som ikke klarer seg like bra; som har høyere forekomst av for eksempel arbeidsløshet, forvaringsdommer eller er blitt aleneforsørger (Jackson & Martin, 1998). Resultatene i denne scoping reviewen viser til faktorer som kan fokuseres på i arbeid med unge under offentlig omsorg for å øke sannsynligheten for at de lykkes akademisk, og derved får et bedre utgangspunkt i livet.

I samsvar med tidligere internasjonal empirisk forskning viser resultatene i denne studien hvor viktig det er å tilrettelegge for, og styrke både personlige faktorer og miljøfaktorer for å endre skjevfordelingen i utdanning mellom unge med erfaring fra offentlig omsorg og andre jevnaldrende. Som det også fremkommer i Bufdir (2014) sin skolerapport, er det behov for bedre oppfølging av denne utsatte gruppen i skolen og et bedre tverrfaglig samarbeid; studiens funn kan være et kunnskapsbidrag som kan medvirke til å forbedre praksis i skolen og i barnevernstjenesten i Norge. Mulige løsninger er å etablere fokuserte intervensjoner i skolen med resiliensbygging i fokus, hvor man promoterer autonomi og motivasjon blant unge, oppmuntrer til støttende relasjoner og identifiserer personlige styrker og kompetanser hos individet som kan bygges videre på. Det foreslås også at fosterforeldre, institusjonsansatte, sosialarbeidere, lærere, trenere og andre aktuelle personer i livet deres bør ha et gjennomgående ressursperspektiv på den unge på alle arenaer. Behovet for en trygg havn og stabilitet i funnene indikerer også at løsninger for å øke stabiliteten, slik som færre skolebytter og flyttinger samt bedre struktur og overganger i barneverns klientene sin hverdag burde prioriteres.

I denne studien ble faktorer som bidrar til høyere utdanning for unge som har vært under offentlig omsorg undersøkt. Det er likevel behov for mer forskning som kan bidra ytterligere til å forbedre både kunnskaps- og praksisfeltet. Som kjent i litteraturen har traumatiske hendelser signifikant påvirkning for livet senere. Fremtidig forskning kan undersøke spørsmål knyttet til studentenes tidligere plasseringshistorikk og mentale helse. Undersøkelser om studentenes lengde og kvalitet på tidligere omsorgstiltak vil kunne være opplysende. Det kan også være verdifullt å gjennomføre større undersøkelser av hvilke akademisk/pedagogisk oppfølging unge med barnevernsbakgrunn får av ansatte i skolen, ansatte i barnevernet, av fosterforeldre og av ansatte i institusjon. Mer kunnskap om disse temaene vil kunne gi grunnlag for bedre tverrfaglig samarbeid og praksis.

Litteraturliste

- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32. doi: <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1993). Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148. doi:10.1207/s15326985ep2802_3
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY, US: W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Barnett, S. (2020). Foster care youth and the development of autonomy. *International Review of Psychiatry*, 32(3), 265-271. doi: <https://doi.org/10.1080/09540261.2020.1720622>
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (barnevernloven).
- Bartley, M., Schoon, I., Mitchell, R., & Blane, D. (2010). Resilience as an Asset for Healthy Development. In M. Bartley, A. Morgan, M. Davies, & E. Ziglio (Eds.), *Health Assets in a Global Context* (pp. 101-115). New York, NY: Springer New York.
- Batsche, C., Hart, S., Ort, R., Armstrong, M., Strozier, A., & Hummer, V. (2014). Post-secondary transitions of youth emancipated from foster care. *Child & Family Social Work*, 19(2), 174-184. doi: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00891.x>

- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin*, *117*(3), 497. doi: <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Benard, B. (2004). *Resiliency: What we have learned*. San Francisco, CA: WestEd.
- Boxer, P., Goldstein, S. E., DeLorenzo, T., Savoy, S., & Mercado, I. (2011). Educational aspiration–expectation discrepancies: Relation to socioeconomic and academic risk-related factors. *Journal of Adolescence*, *34*(4), 609-617. doi: <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.10.002>
- Brady, E., & Gilligan, R. (2019). Exploring diversity in the educational pathways of care-experienced adults: Findings from a life course study of education and care. *Children and Youth Services Review*, *104*, 11. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.06.014>
- Bryderup, I. M., & Trentel, M. Q. (2013). The importance of social relationships for young people from a public care background. *European Journal of Social Work*, *16*(1), 37-54. doi: <https://doi.org/10.1080/13691457.2012.749219>
- Bufdir. (2014). *Skolerapport: hvordan bedre skoleresultatene og utdanningssituasjonen for barn og unge i barnevernet*. Retrieved from https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Skolerapport_barnevern_Bufdir_2014.pdf:
- Clausen, S.-E., & Kristofersen, L. B. (2008). *Barnevernsklienter i Norge 1990-2005: en longitudinell studie*. (NOVA Rapport 3/2008). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Retrieved from http://www.nova.no/asset/3236/1/3236_1.pdf.
- Council Of Europe. (2017). *Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2016-2021)*. Retrieved from <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168066cff8>.
- Courtney, M. E., & Hook, J. L. (2017). The potential educational benefits of extending foster care to young adults: Findings from a natural experiment. *Children and Youth Services Review*, *72*, 124-132. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.09.030>
- Courtney, M. E., Terao, S., & Bost, N. (2004). *Midwest Evaluation of the Adult Functioning of Former Foster Youth: Conditions of Youth Preparing to Leave State Care*. Chicago: Chapin Hall Center for Children at the University of Chicago. Retrieved from <https://www.chapinhall.org/wp-content/uploads/Midwest-Eval-Outcomes-at-Age-26.pdf>.

- Day, A., Dworsky, A., Fogarty, K., & Damashek, A. (2011). An examination of post-secondary retention and graduation among foster care youth enrolled in a four-year university. *Children and Youth Services Review*, 33(11), 2335-2341. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.08.004>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2012). Self-determination theory.
- Fergus, S., & Zimmerman, M. A. (2005). Adolescent resilience: a framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual review of public health*, 26, 399-419. doi: <https://doi-org.pva.uib.no/10.1146/annurev.publhealth.26.021304.144357>
- Fortune, S., Sinclair, J., & Hawton, K. (2005). Adolescents views on prevention of self-harm, barriers to help-seeking for self-harm and how quality of life might be improved: A qualitative and quantitative study. In. Oxford: University of Oxford, Centre for suicide research.
- Geiger, J. M., & Beltran, S. J. (2017). Experiences and outcomes of foster care alumni in postsecondary education: A review of the literature. *Children and Youth Services Review*, 79, 186-197. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.06.023>
- Gilligan, R. (1997). Beyond Permanence? The Importance of Resilience in Child Placement Practice and Planning. *Adoption & Fostering*, 21(1), 12-20. doi: <https://doi.org/10.1177/030857599702100104>
- Gilligan, R. (1999). Enhancing the resilience of children and young people in public care by mentoring their talents and interests. *Child & Family Social Work*, 4(3), 187-196. doi: <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.1999.00121.x>
- Gilligan, R. (2007). Adversity, resilience and the educational progress of young people in public care. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 12(2), 135-145. doi: <https://doi.org/10.1080/13632750701315631>
- Gillum, N. L., Lindsay, T., Murray, F. L., & Wells, P. (2016). A review of research on college educational outcomes of students who experienced foster care. *Journal of Public Child Welfare*, 10(3), 291-309. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/15548732.2016.1172056>
- Harrison, N. (2017). *Moving On Up: Pathways of care leavers and care-experienced students into and through higher education*. Retrieved from <https://www.nnecl.org/resources/moving-on-up-report?topic=guides-and-toolkits>
- Harrison, N. (2019). Patterns of participation in higher education for care-experienced students in England: why has there not been more progress? *Studies in Higher Education*, 1-15. doi: <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1582014>

- Hass, M., Allen, Q., & Amoah, M. (2014). Turning points and resilience of academically successful foster youth. *Children and Youth Services Review, 44*, 387-392. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.07.008>
- Hill, K., & Peyton, L. (2017). Reaching successful futures: Experiences of participants in the Education and Training Vouchers program. *Children & Schools, 39*(2), 89-97. doi: <http://dx.doi.org/10.1093/cs/cdx002>
- Hines, A. M., Merdinger, J., & Wyatt, P. (2005). Former Foster Youth Attending College: Resilience and the Transition to Young Adulthood. *American Journal of Orthopsychiatry, 75*(3), 381-394. doi: <https://doi.org/10.1037/0002-9432.75.3.381>
- Hjemdal, O., Friborg, O., Stiles, T. C., Martinussen, M., & Rosenvinge, J. H. (2006). A new scale for adolescent resilience: Grasping the central protective resources behind healthy development. *Measurement and evaluation in Counseling and Development, 39*(2), 84-96. doi: <https://doi.org/10.1080/07481756.2006.11909791>
- Hunter, A. J., & Chandler, G. E. (1999). Adolescent resilience. *Image: The Journal of Nursing Scholarship, 31*(3), 243-247. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.1999.tb00488.x>
- Jackson, S., Ajayi, S., & Quigley, M. (2005). *Going to University from Care*. Retrieved from <http://www.nnecl.org/file/Buttle-UK-By-Degrees-Report.pdf>
- Jackson, S., & Cameron, C. (2012). Leaving care: Looking ahead and aiming higher. *Children and Youth Services Review, 34*(6), 1107-1114. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.01.041>
- Jackson, S., & Martin, P. Y. (1998). Surviving the Care System: Education and Resilience. *Journal of Adolescence, 21*(5), 569-583. doi: <https://doi.org/10.1006/jado.1998.0178>
- Jones, L. (2012). Measuring resiliency and its predictors in recently discharged foster youth. *Child and Adolescent Social Work Journal, 29*(6), 515-533. doi: <https://doi.org/10.1007/s10560-012-0275-z>
- Jowkar, B., Kojuri, J., Kohoulat, N., & Hayat, A. A. (2014). Academic resilience in education: the role of achievement goal orientations. *Journal of advances in medical education & professionalism, 2*(1), 33.
- Kinarsky, A. R. (2017). Fostering success: Understanding the experience of foster youth undergraduates. *Children and Youth Services Review, 81*, 220-228. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.08.016>

- Konijn, C., Admiraal, S., Baart, J., van Rooij, F., Stams, G.-J., Colonnesi, C., . . . Assink, M. (2019). Foster care placement instability: A meta-analytic review. *Children and Youth Services Review, 96*, 483-499. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.12.002>
- Lane, T. Y. (2017). Tribulations and achievements: The lived experiences of African American college students formerly in foster care. *Journal of Human Behavior in the Social Environment, 27*(3), 141-150. doi: <https://doi.org/10.1080/10911359.2016.1262805>
- Levac, D., Colquhoun, H., & O'Brien, K. K. (2010). Scoping studies: advancing the methodology. *Implementation Science, 5*(1), 69. doi: <https://doi.org/10.1186/1748-5908-5-69>
- Libório, R. M. C., & Ungar, M. (2010). Children's Perspectives on their Economic Activity as a Pathway to Resilience. *Children & Society, 24*(4), 326-338. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2009.00284.x>
- Lovitt, T., & Emerson, J. (2009). Foster Youth Who Have Succeeded in Higher Education: Common Themes. *Journal of the American Academy of Special Education Professionals, 18*-23.
- Ma, J., Pender, M., & Welch, M. (2016). *Education Pays 2016: The Benefits of Higher Education for Individuals and Society. Trends in Higher Education Series*. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED572548>
- Martin, P. Y., & Jackson, S. (2002). Educational success for children in public care: advice from a group of high achievers. *Child & Family Social Work, 7*(2), 121-130. doi: <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2002.00240.x>
- Maslow, A. H. (1954). The instinctoid nature of basic needs. *Journal of Personality, 22*, 326-347. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1954.tb01136.x>
- Masten, A. S. (2001). Ordinary Magic. *American psychologist, 56*(3), 227-238. doi: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Masten, A. S., Best, K. M., & Garnezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology, 2*(4), 425-444. doi: <https://doi.org/10.1017/S0954579400005812>
- McMillen, C., Auslander, W., Elze, D., White, T., & Thompson, R. (2003). Educational Experiences and Aspirations of Older Youth in Foster Care. *Child Welfare: Journal of Policy, Practice, and Program, 82*(4), 475-495.

- Mendis, K., Lehmann, J., & Gardner, F. (2018). Promoting academic success of children in care. *British Journal of Social Work*, 48(1), 106-123. doi: <http://dx.doi.org/10.1093/bjsw/bcx029>
- Merdinger, J. M., Hines, A. M., Osterling, K. L., & Wyatt, P. (2005). Pathways to college for former foster youth: Understanding factors that contribute to educational success. *Child Welfare: Journal of Policy, Practice, and Program*, 84(6), 867-896.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & The, P. G. (2009). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. *PLOS Medicine*, 6(7), e1000097. doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>
- Mota, C. P., Costa, M., & Matos, P. M. (2016). Resilience and Deviant Behavior Among Institutionalized Adolescents: The Relationship with Significant Adults: C & A C & A. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 33(4), 313-325. doi: <http://dx.doi.org/10.1007/s10560-015-0429-x>
- Neal, D. (2017). Academic resilience and caring adults: The experiences of former foster youth. *Children and Youth Services Review*, 79, 242-248. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.06.005>
- Neuharth-Pritchett, S., & Ma, I. (2006). Review of Research: Temperament and Peer Relationships. *Childhood Education*, 83(1), 38-43. doi: <https://doi.org/10.1080/00094056.2006.10522875>
- Okpych, N. J. (2012). Policy framework supporting youth aging-out of foster care through college: Review and recommendations. *Children and Youth Services Review*, 34(7), 1390-1396. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.02.013>
- Okpych, N. J., & Courtney, M. (2019). Longitudinal analyses of educational outcomes for youth transitioning out of care in the US: trends and influential factors. *Oxford Review of Education*, 45(4), 461-480. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/03054985.2019.1592747>
- Okpych, N. J., & Courtney, M. E. (2014). Does education pay for youth formerly in foster care? Comparison of employment outcomes with a national sample. *Children and Youth Services Review*, 43, 18-28. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.04.013>
- Opsal, T., & Eman, R. (2018). Invisible vulnerability: Participant perceptions of a campus-based program or students without caregivers. *Children and Youth Services Review*, 94, 617-627. doi: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.09.002>

- Pecora, P. J. (2012). Maximizing educational achievement of youth in foster care and alumni: Factors associated with success. *Children and Youth Services Review*, 34(6), 1121-1129. doi:<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2012.01.044>
- Pecora, P. J., Kessler, R. C., O'Brien, K., White, C. R., Williams, J., Hiripi, E., . . . Herrick, M. A. (2006). Educational and employment outcomes of adults formerly placed in foster care: Results from the Northwest Foster Care Alumni Study. *Children and Youth Services Review*, 28(12), 1459-1481. doi:
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2006.04.003>
- Pecora, P. J., Williams, J., Kessler, R. C., Hiripi, E., O'Brien, K., Emerson, J., . . . Torres, D. (2006). Assessing the educational achievements of adults who were formerly placed in family foster care. *Child & Family Social Work*, 11(3), 220-231. doi:
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00429.x>
- Randolph, K. A., & Thompson, H. (2017). A systematic review of interventions to improve post-secondary educational outcomes among foster care alumni. *Children and Youth Services Review*, 79, 602-611. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chilyouth.2017.07.013>
- Rice, S., Cotton, S., Moeller-Saxone, K., Mihalopoulos, C., Magnus, A., Harvey, C., . . . Herrman, H. (2017). Placement Instability Among Young People Removed from Their Original Family and the Likely Mental Health Implications. *Shanghai archives of psychiatry*, 29(2), 85-94. doi: <https://doi.org/10.11919/j.issn.1002-0829.216090>
- Rios, S. J., & Rocco, T. S. (2014). From foster care to college: Barriers and supports on the road to postsecondary education. *Emerging Adulthood*, 2(3), 227-237. doi:
<http://dx.doi.org/10.1177/2167696814526715>
- Rutter, M. (1987). PSYCHOSOCIAL RESILIENCE AND PROTECTIVE MECHANISMS. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316-331. doi:
<https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>
- Salazar, A. M. (2013). The Value of a College Degree for Foster Care Alumni: Comparisons with General Population Samples. *Social Work*, 58(2), 139-150. doi:
<https://doi.org/10.1093/sw/swt014>
- Salazar, A. M., Haggerty, K. P., & Roe, S. S. (2016). Fostering Higher Education: A postsecondary access and retention intervention for youth with foster care experience. *Children and Youth Services Review*, 70, 46-56. doi:
<http://dx.doi.org/10.1016/j.chilyouth.2016.09.008>
- Salazar, A. M., Jones, K. R., Emerson, J. C., & Mucha, L. (2016). Postsecondary strengths, challenges, and supports experienced by foster care alumni college graduates. *Journal*

- of College Student Development*, 57(3), 263-279. doi:
<http://dx.doi.org/10.1353/csd.2016.0029>
- Seon, J., Prock, K. A., Bishop, J. D., Hughes, A. K., Woodward, A. T., & MacLean, M. (2019). Formal and Informal Social Support and Academic Achievement among College Students with Unstable Childhood Experiences. *Child Welfare*, 97(1), 21-43.
- Skilbred, D. T., Iversen, A. C., & Moldestad, B. (2017). Successful academic achievement among foster children: What did the foster parents do? *Child Care in Practice*, 23(4), 356-371. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/13575279.2016.1188764>
- Skobba, K., Meyers, D., & Tiller, L. (2018). Getting by and getting ahead: Social capital and transition to college among homeless and foster youth. *Children and Youth Services Review*, 94, 198-206. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.10.003>
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2005). Antecedents and outcomes of self-determination in 3 life domains: The role of parents' and teachers' autonomy support. *Journal of youth and adolescence*, 34(6), 589-604. doi: <https://doi.org/10.1007/s10964-005-8948-y>
- Statistisk Sentralbyrå. (2019, 29. juni). Gjennomføring ved universiteter og høyskoler. Retrieved from <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/hugjen>
- Strolin-Goltzman, J., Woodhouse, V., Suter, J., & Werrbach, M. (2016). A mixed method study on educational well-being and resilience among youth in foster care. *Children and Youth Services Review*, 70, 30-36. doi:
<http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.08.014>
- Theron, L. C., Engelbrecht, P., & Ungar, M. (2012). Caring Teachers: Teacher–Youth Transactions to Promote Resilience. In M. Ungar (Ed.), *The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice* (pp. 265-280). New York, NY: New York, NY: Springer New York.
- Ungar, M. (2015). Practitioner Review: Diagnosing childhood resilience – a systemic approach to the diagnosis of adaptation in adverse social and physical ecologies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(1), 4-17. doi:
<https://doi.org/10.1111/jcpp.12306>
- Ungar, M., Brown, M., Liebenberg, L., Cheung, M., & Levine, K. (2008). Distinguishing differences in pathways to resilience among Canadian youth. *Canadian journal of community mental health*, 27(1), 1-13. doi: <https://doi.org/10.7870/cjcmh-2008-0001>
- Unrau, Y. A., Dawson, A., Hamilton, R. D., & Bennett, J. L. (2017). Perceived value of a campus-based college support program by students who aged out of foster care.

Children and Youth Services Review, 78, 64-73. doi:

<https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2017.05.011>

Walsh, F. (2012). Facilitating family resilience: Relational resources for positive youth development in conditions of adversity. In M. Ungar (Ed.), *The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice* (pp. 173-185): Springer.

Watt, T. T., Faulkner, M., Bustillos, S., & Madden, E. (2019). Foster care alumni and higher education: A descriptive study of post-secondary achievements of foster youth in Texas. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 36(4), 399-408. doi:

<http://dx.doi.org/10.1007/s10560-018-0569-x>

Watt, T. T., Norton, C. L., & Jones, C. (2013). Designing a campus support program for foster care alumni: Preliminary evidence for a strengths framework. *Children and Youth Services Review*, 35(9), 1408-1417. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.chidyouth.2013.06.002>

Vedlegg 2: Forfatterveiledning Tidsskriftet Norges Barnevern

Tidsskriftet Norges Barnevern

Q
[Publiseringsvarsling](#)
i Du har tilgang til dette tidsskriftet

Forfatterveiledning

INNLEVERING AV MANUS

Før du sender inn ditt manuskript til redaksjonen ber vi om at du leser forfatterveiledningen nøye, og sjekker at:

- Forfatteropplysningene er fullstendige
- Antall tegn med mellomrom ikke overskrider maksimumsgrensen
- Noter og referanser er i henhold til veiledningens standard
- Et kort abstrakt og nøkkelord på engelsk og norsk/svensk/dansk er inkludert

Manuskripter sendes til redaksjonen per e-post for vurdering: redaksjon@barnevernsambandet.no.

KRAV TIL ARTIKLER

Tidsskriftet Norges Barnevern tar imot både fagartikler og vitenskapelige artikler.

Fagartikler og vitenskapelige artikler bør ikke overstige **6–7000** ord. Litteraturliste og eventuelle noter kommer i tillegg. Debattinnlegg eller andre faglige bidrag bør ikke overstige **700** ord.

Tidsskriftet benytter fire grader av overskrifter. Artikkelen tittel og undertittel, avsnittstittel og undertittel i den løpende teksten. Marker gjerne tittelgraden i parentes.

Manuskriptet skal inneholde følgende:

- Forfatternavn, tittel, arbeidssted, adresse, e- postadresse (Merk: legges i egen fil om artikkelen ønskes fagfellevurdert)
- Artikkeltittel
- Kort sammendrag som vil brukes som ingress
- Artikler som ønskes fagfellevurdert skal også ha et engelsk sammendrag på

REFERANSER

Tidsskriftet bruker referansestilen APA. Disse nettstedene kan konsulteres for en innføring i hvordan referanser føres:

- <http://sokogskriv.no/kildebruk-og-referanser/referansestiler/apa-6th/>
- <http://kildekompasset.no/referansestiler/apa-6th.aspx>.

APA bruker forfatter og årstall i referanser. Når man refererer eller oppsummerer en kilde settes forfatterens etternavn og årstall i parentes i teksten på denne måten: (Andersen, 2011; Andreassen, 2004; Askheim, 2009). Hvis referansen har to eller flere forfattere benyttes &-tegnet: (Deegan & Anderson 2006).

Referanselisten skrives til slutt etter hovedteksten. Referanselisten føres alfabetisk på første forfatters etternavn.

Manuskripter som ikke følger stilen, blir sendt tilbake til forfatteren.

DOI-REFERANSER

Referansene skal alltid inkludere DOI (digital object identifier) for kilder som har dette. DOI skal være en klikkbar URL og plasseres til sist i referansen. Hvis du er usikker på hva DOI-koden til en referanse er, eller om en DOI-kode finnes, kan du gjøre et raskt søk etter tittel, forfatternavn osv. på <http://search.crossref.org/>

SITAT I TEKSTEN

Sitater markeres med hermetegn inne i teksten. Sitater over 3 linjer skal være i 10 punkt, enkel linjeavstand, 0,5 cm innrykk fra venstre marg og skal ikke markeres med hermetegn. Enkle hermetegn på sitat inne i et sitat. Avkorting av et sitat markeres slik: [...].

Hermetegnene skal vendes rett vei: "...” eller ‘...’ (Oppskrift: Finn Symbol på Insert-menyen i Word, velg “Special characters” og “Double opening quote” eller “Double closing quote” (evt. ‘Single opening/closing quote’ for sitat inne i sitat).

TABELLER, FIGURER OG ILLUSTRASJONER

Disse nummereres fortløpende. Marker hvor i manuskriptet hvert element skal plasseres, slik [tabell 1 omtrent her].

Antall tabeller, figurer og illustrasjoner bør begrenses, og tabeller og figurer bør være selvforklarende og ha korte overskrifter. Av hensyn til sitatretten må alle illustrasjoner være relevante og anses som komplement til teksten.

Alle tabeller, figurer og illustrasjoner som benyttes i manuskriptet må være tillatt å publisere open access. Dersom det ikke er forfatteren selv som har laget figuren, skal navnet på tegner eller fotograf oppgis i figurteksten. Forfatteren innhenter selv tillatelse til bruk av tidligere trykte illustrasjoner. Illustrasjoner må

PUBLISERINGSETIKK

Redaksjonen er opptatt av at det som publiseres i tidsskriftene, er av høy faglig kvalitet og følger internasjonale etiske standarder for vitenskapelig publisering. Tidsskriftet følger retningslinjene til [Committee of Publication Ethics \(COPE\)](#).

VURDERINGSPROESSEN

Tidsskriftet benytter fagfeller for å sikre den vitenskapelige kvaliteten til artiklene. Innkomne bidrag blir først vurdert av ansvarlig redaktør med tanke på relevans og kvalitet. Tidsskriftet følger tosidig anonymitets-prinsipp: både forfatter og fagfelle er anonyme for hverandre. Derfor må manuset anonymiseres før det sendes inn, dvs. forside med forfatternavn og -omtaler sendes inn som separat dokument og selvreferanser må anonymiseres. Redaksjonen konkluderer på grunnlag av fagfellevurderingene og videreformidler disse kommentarene og eventuelle endringsforslag til artikkelforfatteren.

Dersom et medlem av redaksjonen er forfatter, håndteres manuskriptet av noen uten tilknytning til redaksjonen og forfatter holdes utenfor beslutningsprosessen for manuskriptet.

ETTER PUBLISERING

Forfatter vil motta pdf av artikkelen når den er publisert.

Publisering av artikkel i tidsskriftet er underlagt bestemmelsene i *Normalkontrakt for utgivelse av litterære verk i tidsskrift* utarbeidet av Den norske Forleggerforening og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Se også informasjonsbrev fra Universitetsforlaget om *Normalkontrakt for utgivelse av litterære verk i tidsskrift*, samt informasjon om egenarkivering av artikkelen.

SKRIVETIPS

Sjekkliste for vitenskapelige artikler, fagfelleverderte

1. Er artikkelen relevant for Tidsskriftet Norges Barneverns interesseområde, det feltet tidsskriftet skal dekke?
2. Er hensikten, formålet med artikkelen klart formulert, svarer artikkelen på / oppfyller den sitt eget prosjekt?
3. Er artikkelen bygget opp i tråd med prinsippene for vitenskapelige artikler (Formål, metode, forskning og data, drøfting og konklusjon)?
4. Er artikkelen fundert på relevant og oppdatert faglitteratur fra inn og utland?
5. Er litteraturlisten fullstendig, følger den malen APA 6th som er den gjeldende for tidsskriftet?
6. Foreligger det sammendrag og nøkkelord på norsk og engelsk?
7. Er artikkelen innenfor tillatt lengde på 7000 ord? Hvis ikke **kort ned** for artikkelen sendes til vurdering.

Generelle skrivetips

1. Hold fokus på alle nivåer, på overordnet nivå, i kapitler, i avsnitt og i setninger.
2. Disponer artikkelen grundig. Det gjør det enklere å holde fokus.
3. Korte, klare setninger fungerer bedre enn lange setninger med mange innskudd. Skriv heller to korte, **fullstendige** setninger enn en lang. Det er ingen skam å sette punktum. En leservennlig periode har sjelden mer enn 22 til 25 ord.
4. Si én ting om gangen.
5. Sørg for at hoved verbet kommer langt til venstre i setningen, og spre resten av innholdet til høyre.
6. Tenk på hvem leseren er. Faguttrykk er OK innenfor feltet man forventer at leseren befinner seg i. For øvrig bør man ha et bevisst forhold til faguttrykk fra andre felt, vitenskapelige ord og uvanlige
7. Vær mest mulig konkret.
8. Varier ordvalg og språk, men pass på at stil og normvalg er gjennomført gjennom hele artikkelen. (Dette kan være en utfordring om det er flere forfattere). Stilbrudd og ligende er imidlertid tillatt om det ligger en hensikt bak.
9. Bruk komma riktig. Det kan være avgjørende for betydningen.
10. Vis engasjement og interesse.
11. Hvis du leser teksten høyt for deg selv blir det lettere å identifisere de aller mest «papirknitrende» uttrykkene.

(Takk til Finn-Erik Vinje.)